Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 8 ЯНВАРЬ, 1985 ШУ. ● № 4 (7039). ● Мах 3 кеп.

ХРИСТИАНСКИ КИНАЗИЙ ВИКАЛИЙ КОНСУЛЬТАТИВНИ ВІАШАГІКХЕТАРА СОПРЕДСЕДАТЕЛАШКА ДОКТОРГА Э. ПОУСТАГЕИ (США) ДОКТОРГА К. ТОТАГЕИ (ВЕНГРИ)

ЛоархІаш дола господаш, теркам тІабаьнйта йийшай аз шун послани, цу тІара гуш да, шоах викалаш баь дола диний гІозараш тІемеи машарен лоархІамеча проблемай реалистични позицеш тІа латташ хилар.

Оаха лаьрхха Іомабаьб, шоана хетачох, лаьттан тІарча машара духьа чакхдаха доагІача гІулакхех лаьца оаш тха мехкаген ВІашагІкхийттача Штаташкен баь тІахьехам.

Советски Союзах лаьца аьлча, ядерни герзаш, эгтара хьалха США-и СССР-еи дараш, дІакъовлилга лоархІаме хиларах шоана хетар оаха нийса лоархІ. ХьалхагІа цу пачхаьалкхенаша а цул тІехьагІа ядерни потенциал йолаш йолча кхычар а доагІ-доагІаш дола денхараш тІазцар тІема кхерам кІезигбарга бодача наькъагІа лоархІаме гІа бакхар хургдар, ядерни герза запасаш, моллагІча тайпара из дале а цІендаь из дІадаккхарга кхаччалца кІезигъяра перспектива хьаелларгъяр аьнна хет тхона, хІаьта цу деша оаха керттера лерхІар из а да.

Нагахьа санна американски оагІув ядерни герза деш дола тохкамаш дехка а хьалхагІа из юкъедоаккхаргдоацаш чІоагІо е а раьза хуларе, тІаккха оаха бакъахьа хеташ хьаллоацаргдар из. Советски Союзо, ховш ма дарра, цкъа санна дуккхаза а яьхад дерригача ядерни герзашта деш дола тохкамаш массанена а дехка дезар, цхьан оагІорахьара декхар тІанийцад шийна цу тайпара герз хьалхагІа юкъе ца даккха.

Оаха иштта кхетаду космически аренна милитаризаци е'а цу даькъе цига ядерни герз оттаде а тарлуш хиларах саш деш дола сагот. Бокъонца бакъдолаш да, белггалара американски гІозараш «седкъашкарча тІемий» зама адамленна тІаоттае гІерташ хиларо дуненна керда, совнагІа кхерам тІабахьилга. Нагахьа санна США милитаристски гІозарий цу деша шоашта хетар чакхдаккха вІаштІехьдоале, тІаккха тІаоттаргда кхы юха метта доззалургдоаца, эггара чІоагІагІа дола къемат оттаде тарлуш дола хьал. Уйла тІаерзае безам ба са, ма дарра аьлча, ООН-а чуйоагІача а Генеральни Ассамблея 39-ча сессе космически ара герзаш ца оттадайтара тІехьа голосовани яьча а ерригача, ВІашагІкхийттача ШтаташкарадІаиккхача, пачхаьалкхенаша из кхетадеш хилара.

Советски Союзо чІоагІа лоархІам бу космоса милитаризаци ца елга санна, иштта ядерни герзаш а чулоацаш йолча дешай ерригача комплексах лаьца Америка ВІашагІкхийттача Штаташца барт вІаштІехьбалара. Стратегически хьала дІахо дестабилизаци ца яйтара, сихдаь герзаш хьадеш керда го ца бахийтара тІадерзадаь гІулакхаш саггота а дизза а чакхдаханза даргдоаца ха хьатІаэттай.

Цунца дувзаденна белгалдаккха безам бар са переговорий хьакъехьа оаха лаьца никъ уж цІенача дег тІарен корта болаш хила езаш хилара ларда тІа латталга. Партнери общественни мнении Іехвелга хила дезац переговораша лерхІар — цу тайпарча морала раьза хила тхога йиш яц, — машара хьаштаашта ма хеттар йола, вІаши мегаш йола решенеш лохилга хила деза.

ТІом хулгеи ца хулгеи тахан берригача нахах тийша да, цар мировоззренчески идеологически позицеш мичча бесса яле а.

Тхо массаза а хиннад, хІанз а да планетерча машар безаш долча дерригача низаша, цу даькъе, тхона хетачох, адамле ядерни кхерама кІалхара яккхара гІулакха юкъе тоъал доккха дакъа лоацалургдолаш долча дин гІозараша а айхха цхьана гІулакхаш леладара тІехьа.

ЧІоагІача машарга долха вІаши мегаш дола наькъаш лахаро, дунен халкъашта юкъера чоалхане проблемаш къоастаяра конструктивни никъ лацаро ІалашъергЪяр халкъий кхерамзлен сага эггара кертера бокъои — вахара бокъо.

Оаш а машара идеалаш хьаллоаттаеш болча берригача диний деятелаша а дІахо толамаш дахар лов сона.

Шо лоархІаш вола

К. ЧЕРНЕНКО.

Мишта Іангара доах хьайбаш

ХЬАЛХЛЕ ЯЬККХАЙ

ДІадахача шера пачхаьалкхенга шурей дулхи дохкара планаш тІехкхоачашъяьй Назрановски района «Экажевский» совхоза хьайбаш леладераша. 450 етт ба шин ферме кхоабаш. Царех хІаранегара 1963 килограмм шура яьккхай, планагІа яккха йоагІар 1800 килограмм йолаш.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай № 1 йолча ферме болх беш йолча цІеча фух дола доахан леладеча Картоева Раяс. Юкъера лаьрхІача хІара ше хьожача Іаттагара 2560 килограмм шура яьккхай цо. Кхо-дІъ шу мара дац Раяс доярка йолаш цига хьаьнала къахьега. Къахьегамеи производственнии дисциплина дика йолаш болхло хиларах, шийн декхар ма доаггІара кхетадарах вІаштІехьдаьннад цун йоккха балха опыт караерзае а иштта беркате къахьега а.

ДІадахача шера хьинаре къахьийгад дуккхача хана денз доярка йолаш хьаьнала къахьегаш хьайоагІача Оздоева Золовбана. 2350 килограмм шура яьккхай цо хІара ше беттача Іаттагара.

ШУРА ДУКХАГІА ЙОХК

ДІадахача шера пачхаьалкхенга шура йохкара план кхоачашъяьяц Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза хьайбаш леладераша. Цун керттера бахьан дар колхоза правлене 1983 шера кхоачам хиллал доакъар Іалашдара йоакхо яь ца хилар. Геттара чІоагІа хало ла йийзар фермашкарча коллективай 1983—1984 шера доахан Іангара доахаш.

Цу тайпара хІама ца нийсдалийтара 1984 шера лурчоагІа кийчдаь хинначул дукха дукхагІа тайп-тайпара доакъараш Іалашдаьд колхоза механизатораша. Доакъара цехе кийчдаьчул тІехьагІа мара дІалац уж. Цунга хьежжа дукхагІа я доахангара хьайоаккха шура. Нагахьа санна дІадахача шера январь бетта колхозхоша хІара дийнахьа пачхаьалкхенга 5100—5200 килограмм шура йохкаш хиннаяле, укх шера 6200—6300 килограмм йохк.

Колхоза хьайбаш леладераша социалистически декхар тІайицад укх шера хІара кхоабача Іаттагара 2800 килограмм яккха.

ХІанз хІара Іаттагара дийнахьа 8 килограмм шура йоаккх хьалхалаттача дояркаша Герихановa Кокас, Иващенко Александрас, Дагаева Шарипата, Мельникова Валентинас, Ацаева Кокас, Осовкова Миланияс, кхыбараша. Хьайбашта дика Іуналду скотникаша Тагиров Дугас, Магомадов Ризвана, Ахметханов Мухьмада. Хьинар айденна къахьег цехе доакъар кийчдеш болча Ибрагимова Аймане, Казберова Наталияс, Аничкина Марияс.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Дуккхача хана денз шоай хьаьналча къахьегамца дика цІи йоаккхийташ хьавоагІа Ахриев ГІапура цІерагІча Назрановски «Электроинструмент» яхача завода инструментальни участкера штамповщик Цечоев Мухьмад-Башир. Цу юкъа караерзаьяй массехк смежни говзалаш. Царех я слесара-инструментальщика, сборщика, токара, фрезеровщика профессеш. Бакъда, цу массарел а дукхагІа Мухьмад-Башира безабенар ба штамповщика болх.

Цечоева камаьрша дІалу ший ЙІаьхий опыт заводе балха баьхкача кагирхошта.

Цечоева хьаьнала къахьегам дуккхаза белгалбаьхаб сийлен грамоташца, маьхерча совгІаташца. Цо иштта лелаю иттлагІчеи цхьайтталагІчеи пятилеткай ударник хилара тешал деш йола Знакаш.

СУРТА ТІА: М.-Б. Цечоеви участка воккхагІвола мастер Т. Сагови (аьрдехьара аьттехьа).

И. ПЛИЕВА сурт.

ШУ ДИКА ДІАДОЛАДАЬД

Советашка хоржамаш хулача денна сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша бІубенна дІадоладаьд керда шу. Хьалхарча кхаь дийнахьа заданел совгІа итташ метраш бурув техар цар.

Шоаш тІайийца декхараш дикка тІехкхоачаш а деш, чакхдаьккхар цар пятилетка диьлагІа шу. Шера планал совгІа техар 800 метр гарггa бурув. Заданех йис скважина бурув теха йистеяккха езача, яьккхар цхьайтта я. Бурув тохарга дІабодаш бола мах лохбарах кходир лаьттан ченаш техкараца 350 эзар сом. Къахьегама овсарле планал совгІа цхьа процент лакхъяра парте ена задани диъаззен ахаззен гаргга тІехкхоачашъяьй цар. Химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув тохарга дІабода мах лохбарах соахка планал совгІа пачхаьалкхенна 400 эзар сом пайда баьб.

Уж толамаш доахача къаьстта дика кьп а хьегаш, социалистически яхье хадданза хьалха латташ хиларца белгалъяьлар буровой начальникаш Шуликин Иван, Куприянов Анатолий, Черемухин Николай керте латтача бригадай коллективаш.

ЙИЗЗА, МАССАВА РАЬЗА А ВОЛАШ ХЬАЛЛОАЦ

Союзнии автономнии республикай Лакхехьарча Советашка, халкъа депутатий моттигерча Советашка деча хоржамашта еш йола кийчо социалистически демократи дІахо дегІайоалаяра, пачхаьалкхен гІулакхашта доал деча гражданаш дукхагІа юкъеувзара уйланца ю. Къаьгга цунна тешал ду хоржамашта хьалхарча окружной совещанеш. Цига дакъалоацараша, парте чурен арахьарен политика массане хьал а лоацаш мога а еш, халкъа депутатий Советашта, къахьегама коллективашта, вай демократически система ерригача звеньяьй йоккхий бокъонаш кхы а йиззагІеи леррагІеи кхоачашъяра хьакъехьа къамаьлаш ду.

Экономически общество социально - политически дегІайоалаяреи керда доазонаш дахара наькъаш дувцаш къахьегама коллективай ниналаша гучайоах резерваш, тІайиду КПСС XXVII съезда даха ма доаггІара накъадахара дола декхараш.

Гулбеннараш чІоагІа дегаш гІоздаьнна а болаш чакхъяьлар город Москван Калинински хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхара окружной совещани.

Трибуне — кабельни промышленноста Ерригсоюзни Іилма - тохкама, проектно-конструкторски, технологически института токарь В. В. Скобцев.

— Дег тІара къоабалъеш тІанийцар оаха, — аьлар цо, — КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Константин Устинович Черненко — Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама гІорваьнна деятель, ленински тайпара кулгалхо, марксистско - ленински идеяй чІоагІагІа вола пропагандист, кІаьдлуш воаца халкъашта юкъерча машаран цхьана леладеча гІулакхаштен тІехьара къовсамхо РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттавара хьакъехьа вай района дуккхача къахьегама коллективаша яь решени.

Гулбеннараша чІоагІа, дуккхача хана ца соцаш тІоараш тохарца тІанийцар уж дешаш.

ДІахо хоам бир цо, город Москван Калинински хоржамий округе гІолла депутаталла харжа кандидат иштта «Серп и Молот» яхача металлургически завода болат лоаладер Социалистически Къахьегама Турпал В. И. Коптев а оттаваь хиларах, хІаьта из кандидатура хьаллацара тІахьийхар цо гулбеннараш.

Из предложени дег тІара раьза хинна хьаллаьцар технически Іилмай доктора В. А. Чванова — В. И. Ленина цІерагІча Ерригсоюзни электротехнически института сектора начальника, Т. С. Долоберидзес — Клара Цеткина цІерагІча опытно-технически фабрика парткома секретара, В. А. Исаева — «Серп и Молот» яхача завода директора, Л. Ф. Егоровас — № 115 йолча берий поликлиника участкови лоро, кхычар. Цар белгалдоахар, халкъа хьал-таро лакхъяра парте еча йоакхоина жоп а луш, москвичаша кхы а толамегІа, кхы а овсарегІа къахьегаргхилар, парте планаш чакхйоахача шоаш лоаца дакъа кхы а доккхагІа хулийтаргдолга.

Совещане дакъа лаьцараша **Константин Устинович Черненкогарен Вячеслав Иванович Коптевгарен** дийхар шоаш столица Калинински хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хулга.

Хоржамашта хьалхара совещани хилар Московски областа **Химкински** хоржамий округа къахьегамхой викалий. Цига къамаьл даьча «Путь к коммунизму» яхача совхоза «Васутино» яхача шурий-товарни ферма бригадир йолча Ю. С. Цуриченкос аьлар, округа дуккхача предприятей къахьегамхоша РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин дахчан гамех плиташи оатхалаши еча Московски экспериментальни завода слесарий бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Пачхаьалкхен преме лауреат В. Н. Мощенкови.

Совещане дакъа лаьцараша, кандидатураш хьал а лаьца, **Виктор Васильевич Гришингарен Владимир Николаевич Мощенковгарен** дийхар шоаш Химкински хоржамий округе гІолла депутаталла харжийта раьза хулга.

Московски областа Электростальски хоржамий округа къахьегамхой викалий совещане «Электростальтяжмашъ» яхача завода расточника Социалистически Къахьегама Турпала В. М. Ярыгина хоам бир, цу предприяте болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гІулакхерча наха Российски Федераце пачхаьалкхен Іаьдала лакхехьарча органа депутаталла харжа кандидат КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов оттаваь хиларах.

Къамаьлаш даьраша массава раьза а волаш хьаллаьцар из предложени. Совещане дакъа лаьцараша **Василий Васильевич Кузнецовгара** дийхар Электростальски хоржамий округе гІолла ше РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хулга.

Московски областа **Подольски городской** хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхарча совещане къамаьл дир М. И. Калинина цІерагІча Подольски механически завода слесарий бригадира СССР Пачхаьалкхен преме лауреата Социалистически Къахьегама Турпала В. Г. Семенова. Цо аьлар, цу предприяте къахьегамхошеи кхыча коллективашен РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаваьв КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов, хІаьта из хьаллацара тІа а хьийхар.

Из предложени къоабал а яь, гулбеннараша **Иван Васильевич Капитоновгара** дийхар ше Подольски городской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хулга.

Ленински хоржамий округа къахьегама коллективай викалий хоржамашта хьалхара окружной совещани хилар Владивостоке.

«Дальзавода» трубоукладчикий бригадира В. Н. Белотелова хоам бир, цу предприяте коллективо РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Пачхаьалкхен кхерамзлен комитета председатель В. М. Чебриков оттаваь хиларах. Из предложени хьаллацара тІахьийхар цо совещане дакъа лоацараш.

Совещане дакъа лоацараша массава раьза волаш кандидатура хьал а лаьца, **Виктор Михайлович Чебриковгара** дийхар Ленински хоржамий округе гІолла ше РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хулга.

Ставропольски автоприцепий завода парткома секретара В. А. Богачевеи «Михайловское» опытни боахама механизатора А. П. Копытевеи **Промышленни** хоржамий округа къахьегама коллективайи общественни организацейн викалий хоржамашта хьалхарча окружной совещане дакъа лоацарашка хоам бир, дуккхача предприятей къахьегамхоша Российски Федераце пачхаьалкхен Іаьдала лакхехьарча органа депутаталла харжа кандидат КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь М. С. Горбачеви «Михайловское» яхача опытни боахама механизированни звеной звеньевой Социалистически Къахьегама Турпал В. Н. Кулешини оттаваь хиларах.

Совещане дакъа лоацараша **Михаил Сергеевич Горбачевгарен Василий Николаевич Кулешингарен** дийхар шоаш Промышленни хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хулга.

РСФСР Лакхехьара Совет харжара йолча **Ленински** хоржамий округа чуйоагІача общественни организацейи къахьегама коллективийи викалий хоржамашта хьалхара совещани хилар Комсомольск - на - Амуре яхача городе.

Ю. А. Гагарина цІерагІча авиационни завода фрезеровщика Социалистически Къахьегама Турпала П. П. Голега аьлар, цу предприяте къахьегамхоша берригаш раьза а болаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаташ бе оттабаьб КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Г. В. Романови электромонтажница Г. П. Королевай, хІаьта уж кандидатураш хьаллацара тІа а хьийхар.

Совещане доакъошхоша решени йир **Григорий Васильевич Романовгарен Галина Петровна Королевайгарен** дехалда Ленински хоржамий округе гІолла шоаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта уж раьза хулга, аьнна.

Железнодорожни хоржамий округа чуйоагІача Воронежерча къахьегама коллективий викалий окружной хоржамашта хьалхара совещани хилар. «Электроника» оалача объединене слесара Н. А. Грязева хоам бир, цу округа массехк коллективо КПСС ЦК секретарь М. В. Зимянин РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваь хиларах. Оратора тІахьийхар гулбеннараш из кандидатура хьаллацара.

Совещане доакъошхоша, из предложени берригаш раьза а болаш мога а яь, решени йир **Михаил Васильевич Зимянингара** дехалда Железнодорожни округе гІолла ше РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта из раьза хулга аьнна.

— Город Горькерча Сормовски района къахьегама коллективаша, — аьлар **Сормовски** хоржамий округа окружной хоржамашта хьалхарча совещане «Красное Сормово» завода станочника Т. Г. Галанина, — берригаш раьза а болаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабаьб новкъост К. У. Черненкои тха завода электросварщиккий бригадир Н. А. Шарини.

Совещане доакъошхоша берригаш раьза а болаш хьаллаьцар Сормовски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла **Константин Устинович Черненкои Николай Александрович Шарини** оттабелга, хІаьта цу округе гІолла шоаш харжийта раьза хила аьнна дехар деш решени а йир.

Тольятте хилар **Автозаводски** хоржамий округа чуйоагІача къахьегамхой коллективий викалий совещани. Волжски автозавода шлифовщика Р. И. Чугрина аьлар, автостроителий коллективо РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК секретарь Е. К. Лигачев, хІаьта из предложени хьаллацара тІа а хьийхар.

Совещане доакъошхоша решенеш йир **Егор Кузьмич Лигачевгара** Автозаводски хоржамий округе гІолла ше РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийтара раьза хилар дехалда аьнна.

Новолипецки хоржамий округа къахьегамхой викалий окружной хоржамашта хьалхарча совещане къамаьл даьча «Липецкий тракторный завод» оалача

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

КПСС ОБКОМЕ

1985 шера 4 январе КПСС обкома бюро шерра заседани хилар парте городской районний комитетий хьалхарча секретараша, горрайисполкомий председателаша, министерствай, ведомствай, предприятей кулгалхоша дакъа а лоацаш. Бюро дийцад республика къахьегама коллективаша тІайидаь дерригa декхараш чулаьца дола 1985 шерара Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхой социалистически декхараш. Иштта дийцад «ТІехдика дисциплинеи хІара балха денах бухсоццаш хьахур лакхагІеи!» яхаш девиз а йолаш цхьайтталагІча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяр, Кхачанн Энергетически программаш чакхъяхар духьа Нохч-ГІалгІай АССР городаша, районаша, къахьегама коллективаша леласча социалистически яхьа хьалаш а.

Цу дешах лаьца хоам бир облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова. Шерра дага а доалаш дийцар хетараш.

Белгал ма даххара, Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша политически къахьегамеи хьинар чІоагІа айденна а болаш тІатеІІа болх бу КПСС XXVI съездеи цул тІехьагІа хиннача парте Централни Комитета Пленумийи решенеш кхоачашъяра. ТІехьтІехьа дукхагІа лакхлу балха эффективности дикали, бІарчча хьанийцача толаме кхоачашъяьй 1984 шерара планаши социалистически декхараши.

Ханал хьалха, 27 декабре кхоачашъяьй промышленни продукци хьаяра план 1,1 процент тІехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план, продукци хьаярга дІадодар лохдаьд. Кхоачашъяьй дулх, шура, фуаш, тха, хІаьта иштта лаьттанцара йоахача продукце дукхагІлола тайпаш дохкара планаш. Тоадаьд гІишлошъяра организацей, транспорта, бувзама, торговле, бахача наха бытовой гІулакхаш дара предприятей, унахцІено лораяра, культура учреждений, спортивнии кхычеи организацей балхах хьахулараш.

ЦхьайтталагІча пятилетке экономически социальнии дегІаахара планаш ханал хьалха чакхъяха, КПСС XXVII съездан Сийлахьбоккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизаран, стахановски болама 50 шу дизаран даха ма доаггІара накъагІо аьнна парте баьча тІахьехама жоп а луш, республика къахьегама коллективаша, КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленума решенешца, 1984 шера 15 ноябре хиннача КПСС ЦК Политбюро заседане КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела н. К. У. Черненкос даьча къамаьлагара хьайоагІача положенешцеи выводашцеи хьалхле а лелаеш, шерра социалистически ях а массови болам а боаржабаьб производства ерригача звеньяшка боахам рационально лелабар духьа, доккхагІдола социалистически декхараш тІанийцад 1985 шера. Цу декхарий белгалагІа йола башхало я уж хьадагІа хилар, оттаяь программа кхоачашъяра ханаш, производство дегІайолаяра лакхагІйола темпаш цу тІа белгалъяь хилар. Декхараш тІадерзадаь да производствана чІоагІагІа инстенсификаци яраи цун технически боарам лакхбарам, кхоачамех биззагІа пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра, къахьегама, материальни, финансови ресурсаш кхояра, арахецача продукце дикал тоаяра.

Заседане къамаьл даьча КПСС обкома шоллагІча секретара нов. Д. Г. Завгаева КПСС горкомий, райкомий, министерствайи ведомствайи, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски органий уйла тІаерзайир тІанийца социалистически декхараш кхоачашдара тІаберзабаь организаторски массово - политически болх чакхбоаккхилга Іалашданза, цар положенеш республика берригача къахьегамхошка дІакхачийтанза, уж кхоачашдара лоаттабу тІахьожам чІоагІбанза барг ца хилара.

Уйла тІаерзаьяй декхарий хІара пункт, ерригача предприятешка, организацешка яхьа итогаш яра, уж дІайовзийтара бокъонца уйла а яь хаьдда система вІаштІехьйоаккхаргйолаш, къахьегама яхье котбаьннараштa поощрени яра гІулакхаш белгалдергдолаш, кулгалдеча болхлой лирача тІахьожама кІал хилийтара. Яхьа керда формаш хадданза леханза, хьалха латта опыт Іомаянзеи массе меттера хьавІашагІа тоханзеи яргъяц.

КПСС обкома бюрос, цига дийцараш теркал а даь, къоабалдир 1985 шерара социалистически декхараш, республикера коммунисташ а берригa къахьегамхойи тІахьийхар 1985 шера пачхаьалкхен план толаме кхоачашъяри КПСС XXVII съезда даха ма доаггІара накъадахари духьа лелаеча яхьа хьинаре юкъебахара.

Социалистически декхараш кепатеха арадоахаргда.

БОКЪОНЦА БАРТ БОЛАШ

ДІахохьош да республике Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаташ увттабелга. Наьха политически хьинар лакха айденнача хьалашка чакхъювл хоржамашта хьалхара собранеш, царна юкъе дакъа лоацараша дувц пятилетка ханал хьалха кхоачашъе, КПСС XXVII съезда кердача къахьегама толамашца накъабаха лаьрхІа шоаш хиларах.

«Белореченский» комсаш лелаеча совхоза болхлошеи специалисташен № 84 йолча Белореченски хоржамий округе гІолла НГІАССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидата цІи яьккхай боахама комсаш лелаечун **Яхита Алхузуровна Джамалдиевай.**

Сунженски районерча Кирова цІерагІча колхозе хиннача хоржамашта хьалхарча собране доакъошхоша № 135 йолча Карабулакски хоржамий округе гІолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаяьй цу боахама доярка **Зайнап Зелимхановна Газдиева.**

Грозненски кога гІирс беча фабрика болхлошеи инженерно - технически болхлошеи № 32 йолча Багратионовски хоржамий округе гІолла НГІАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаяьй закройщица **Татьяна Николаевна Федорова.**

Художественни промыслай производственни объединене коллективо № 4 йолча Калинински хоржамий округе гІолла республика пачхьалкхен Іаьдала эггара лакхерча органе яхийтара шоай кандидат еш цІи яьккхай сурта набойщица **Нисита Газимагомаевай.**

Грозненски аьшка - бетонни конструкцей заводе хиннача хоржамашта хьалхарча собране № 21 йолча Ашхабадски хоржамий округе гІолла НГІАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттавеш цІи яьккхай Нохч-ГІалгІай гІишлош еча управлене начальника **Эльмурза Эльбузурович Исмаилова.**

Грозненски учета механизаци яра техникуме хиннача собране доакъошхоша № 13 йолча Пролетарски хоржамий округе гІолла республика Лакхехьарча Совете яхийта оттаяьй НГІАССР Министрий Совета председатела заместитель **Тамара Усамовна Махмудхаджиева.**

«Старогрознефть» НГДУ къахьегамхоша № 52 йолча Кимовски хоржамий округе гІолла НГІАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара шоай кандидат веш цІи яьккхай «Грознефть» объединене генеральни директора **Рафаэль Минасович Хачатурова.**

Заводской районии Совета депутаталла харжара кандидаташ беш цІераш яьхай «Грознефтеоргсинтез» объединене ЖКУ слесарь-сантехника **Александр Михайлович Литвинова,** «Чечингремстрой» треста автотранспортни предприяте аккумуляторщика **Альберт Иванович Арустамяна,** СМУ-8 плотника **Юрий Иванович Петрачука,** ЧИУС № 1 йолча гІишлошъяра механизаци еча управлене электромонтера **Александр Павлович Прихода.**

ЙИЗЗА, МАССАВА РАЬЗА А ВОЛАШ ХЬАЛЛОАЦ

(Чиестедоалар. Доладур 1-ча оагlо тlа).

производственни объединене генеральни директора Н. К. Загорскс хоам бир, Липецкерча массехи коллективо РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь В. И. Долгих оттаваь хиларах. Оратора тlахьийхар кандидатура хьаллацара.

Совещане доакъошхоша решени йир, **Владимир Иванович Долгихагара** Новолипецки хоржамий округе гlолла ше РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хилар дехаш.

Новосибирске хоржамашта хьалхара совещани йир **Заводской** хоржамий округа къахьегамхой викалаша. «Сибтекстильмаш» завода парткома секретара Ю. П. Попова аьлар, цу предприяте болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гlулакхерча наха РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаве аьнна цlи яьккхай КПСС ЦК секретара Н. И. Рыжкова. Къамаьл даьчо тlахьийхар цига хиннараш кандидатура хьаллацара.

Совещане решени яьй Заводской хоржамий округе гlолла ше РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хилар **Николай Иванович Рыжковгара** дехаш.

Ростов - на - Дону хиннай **Пролетарски** хоржамий округа къахьегама коллективайн общественни организацейн викалий хоржамашта хьалхара окружной совещани. «Красный Аксай» яхача культиваторни завода слесара - сборщика Е. И. Черенкова хоам бир, ростовски юртбоахама машинашъераша РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков оттаваьв, аьнна, хlаьта кандидатура хьаллаца тlа а хьийхар.

Из предложени мога а ль совещане доакъошхоша Пролетарски округе гlолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла ше харжийта раьза хилар дийхар **Константин Викторович Русаковгара**.

Авиационни завода Культуран техникан Дворце Саратове хилар **Заводской** хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхара окружной совещани.

Саратовски авиационни завода токара - расточника А. М. Иночкина гулбенарашка хоам бир, РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла предприяте коллективо КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев оттаваьв, аьнна. Оратора тlахьийхар совещане доакъошхой кандидатура хьаллаца.

Из предложени мога а яь, совещане доакъошхоша **Борис Николаевич Пономаревгара** дийхар Заводской хоржамий округе гlолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла ше харжийта раьза хилар.

Свердловскерча **Орджоникидзевски** хоржамий округа промышленни предприятей, организацей, дешара заведеней коллективай викалаш гулбелар В. И. Ленина цlерагlча «Уралэлектротяжмаш» завода культура Двореце хоржамашта хьалхарча окружной совещане.

«Уралэлектротяжмаша» токара Н. И. Шевердина хоам бир, предприяте къахьегамхоша РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваьв новкъост К. У. Черненкоп завода токарь В. С. Шубини, аьнна.

Уж кандидатураш хьал а лийца хоржамашта хьалхарча окружной совещане решени йир **Константин Устинович Черненкоген Владимир Семенович Шубинген** республика Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хилар дехаш.

Ульяновске хиннай **Заволжски** хоржамий округа чуйоагlача къахьегамхой коллективай викалий совещани. Главульяновскстроя № 2 йолча гlишлон - монтажни треста парткома секретара Н. Ф. Злобина хоам бир цу треста болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гlулакхерча наха Российски Федераце Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабаьб КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета председатель В. И. Воротникови комплексни бригада бригадир РСФСР заслуженни гlишлоихо В. П. Катковн, аьнна.

Совещане доакъошхоша берригаш раьза а болаш уж кандидатураш хьал а лийцар **Виталий Иванович Воротниковген Виталий Петрович Катковген** Заволжски округе гlолла республика пачхахьалкхен lаьдала лакхерча органе шоаш харжийта раьза хилар а дийхар.

Ярославле политически дешара ЦlагIа хилар **Кировски** хоржамий округа чуйоагlача къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхара окружной совещани.

Гулбеннарашта Ф. Г. Волкова цlерагlча академически театра режиссера РСФСР халкъа артиста Г. Б. Дроздова хоам бир, театра коллективо Российски Федераце Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР культура министр П. Н. Демичев аьнна, хlаьта предложени хьаллаца тlа а хьийхар.

Совещане доакъошхоша из предложени хьал а лаьцар. Кировски округе гlолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла ше харжийта раьза хилар а дийхар **Петр Нилович Демичевгара.**

Махачкале хилар **Ленински** хоржамий округа къахьегамхой викалий совещани.

Махачкалински стекловолокна завода оператора П. П. Мироненкос хоам бир, предприяте коллективо берригаш раьза а болаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара болча кандидаталла цlераш яьхай новкъоста К. У. Черненкойн ткачиха З. С. Штанчаевайн, аьнна.

Из предложени чlоагlа хьал а лаьца совещане доакъошхоша дехар дир **Константин Устинович Черненкоген Зинат Сейфутдиновна Штанчаевайген** Ленински хоржамий округе гlолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

Хоржамашта хьалхара совещани хилар **Коминтерновски** хоржамий округа чуйоагlача Днепропетровски областа къахьегама колективай викалий.

Криворожски центральни горно - обогатительни комбината экскаватора машиниста Ю. Ф. Скляра аьлар, цу ГОКа а ХХ партсъезда цlерагlча рудоуправлене «Юбилейная» яхача шахта а коллективаша УССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабаьб КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонови бурильщикий бригадир Социалистически Къахьегама Турпал В. Н. Довгальи.

Совещане доакъошхоша **Николай Александрович Тихоновген Владимир Никитович Довгалаген** дехар даьт Коминтерновски хоржамий округе гlолла шоаш УССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хила, аьнна.

Хоржамашта хьалхара окружной совещани хилар Черкасски областа **Жашковски** хоржамий округа къахьегамхой викалий. Березински шекара комбината керттерча агронома И. Н. Лисовой хоам бир, цу предприяте а Суворова цlерагlча колхоза а коллективаша Украински ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, Украина Компарте ЦК хьалхара секретарь В. В. Щербицкийн Суворова цlерагlча колхоза механизированни звеной звеньевой Социалистически Къахьегама шозза Турпал Е. Н. Парубкен оттаваьв, аьнна.

Совещане доакъошхоша **Владимир Васильевич Щербицкегарен Емельян Никонович Парубкагарен** дийхар Жашковски округе гlолла УССР Лакхехьарча Совете шоаш харжийта раьза хилар.

Октябрьски хоржамий округа общественни организацейн къахьегама коллективайн викалий хоржамашта хьалхарча окружной совещане къамаьл деш «Интеграл» яхача Мински объединене парткома секретара Н. Е. Пашкевича хоам бир, Белорусски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабе новкъоста К. У. Черненкои объединене гальваника Т.М. Безручкон цlераш яьхар цу коллективо, аьнна. Оратора тlахьийхар цlераш яьха кандидатураш хьаллувца.

Собране доакъошхоша берригаш раьза а болаш могайир из предложени, хlаьта **Константин Устинович Черненкоген Тамара Михайловна Безручкоген** дехар а дир Октябрьски хоржамий округе гlолла БССР Лакхехьарча Совете шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

Ташкенте хиннай **Горьковски** хоржамий округа къахьегамхой колективай викалий хоржамашта хьалхара совещани. В. П. Чкалова цlерагlча Ташкентски авиационни производственни объединене фрезировщикий бригадира И. М. Басанеца хоам бир, предприяте коллективо цу хоржамий округе гlолла Узбекски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла новкъост К. У. Черненкой объединене слесарь - сборщик Н. Маннапови оттабе лаьрхlад, аьнна.

Совещане доакъошхоша дехар дир **Константин Устинович Черненкоген Назрилле Маннаповген** Горьковски хоржамий округе гlолла Узбекски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

Усть - Каменогорске **Октябрьски** хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхарча совещане къамаьл дир «Казмонтаж - автоматика» яхача управлене начальника М. А. Семенова. Цо хоам бир, «Алтайсвинецстройн» «Востокстроймеханизацин» яхача трестий къахьегамхоша Казахски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, Казахстана Компарте ЦК хьалхара секретарь Д. А. Кунаеви «Заводской» яхача управлене плотникий -бетонщикий бригадир Социалистически Къахьегама Турпал М. А. Марченкои оттаваьв, аьнна.

Оратора тlахьийхар уж кандидатураш хьаллувца.

Совещане решени йир **Динмухамед Ахмедович Кунаевген Михаил Аверьянович Марченкоген** дехар де Октябрьски хоржамий округе гlолла Казахски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

Рухски хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхарча совещане Рухи яхача юртарча «Сакартвело» яхача колхоза чай леладечо И. О. Парцвания хоам бир, боахама коллективо Грузински ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, Грузе Компарте ЦК хьалхара секретарь Э. А. Шеварднадзе оттаваьв, аьнна. Совещане доакъошхой по тlахьийхар кандидатура хьаллаца.

Из предложени массане мога а яь, совещане доакъошхоша дехар дир **Эдуард Амвросиевич Шеварднадзега** Рухски хоржамий округе гlолла депутаталла харжийта раьза хила, аьнна.

Привокзальни хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхарча совещане къамаьл деш Бакински вагонни депо слесара Д. А. Керимова хоам бир, къахьегамхой коллективай собранешка цу округе гlолла Азербайджански ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Г. А. Алиеви Азербайджански машинакъа Баку — Товарни яхача станце поездаш вlашагlъехкар У. Т. Шукюрови оттаваьв, аьнна.

Совещане доакъошхоша дийхар **Гейдар Алиевич Алиевген Умуду Тураб оглы Шукюровген** Привокзальни хоржамий округе гlолла Азербайджански ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжийта раьза хилар.

«Рижский электромашиностроительный завод» яхача производственни объединене слесарий - сборщикий бригадир А. О. Миклавса къамаьл дир Латвийски ССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча **Рижски** хоржамий округа чуйоагlача къахьегамхой коллективай викалий хоржамашта хьалхарча окружной совещане. Цо хоам бир предприяте коллективо берригаш раьза а болаш депутаталла харжара кандидаталла новкъост К. У. Черненкои РЭЗ яхача объединене слесарь - инструментальщик К. И. Нюкшеи оттабаьб, аьнна.

Кандидатураш мога а яь хоржамашта хьалхарча окружной совещане доакъошхоша **Константин Устинович Черненкогарен Константин Иванович Нюкшегарен** дийхар Рижски хоржамий округе гlолла республика Лакхехьарча Совете шоаш харжийта раьза хилар.

Кайраккумски хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхарча совещане къамаьл дир В. И. Ленина цlерагlча Кайраккумски кlувсаш деча объединене керттерча инженера заместитела С. Гафурова. Цо аьлар, цу предприяте болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гlулакхерча наха Таджикски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-арча партийни тlахьожама Комитета председатель М. С. Соломенцеви объединене прядильщица Б. О. Курбанован оттабаьб, аьнна.

Совещане доакъошхоша дехар дир **Михаил Сергеевич Соломенцевген Башорат Одиловна Курбановаген** Кайраккумски хоржамий округе гlолла Таджикски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

Армянски ССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча **Еревански — Гарибджанянски** хоржамий округа къахьегамхой викалий хоржамашта хьалхара совещани хилар. Еревански шинни завода автопокрышкай сборщика В. В. Пепаняна аьлар, предприяте коллективо республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министр А. А. Громыкои автопокрышкай сборщик С. Х. Тонояни оттаваьв аьнна. Оратора тlахьийхар уж кандидатураш хьаллаца.

Совещане доакъошхоша дехар дир **Андрей Андреевич Громыкоген Самсон Хачатурович Тоноянген** Еревански — Гарибджанянски хоржамий округе гlолла Армянски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

Чорджоуски района «Ленинград» яхача колхозе хилар Туркменски ССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча **Амударьински** хоржамий округа къахьегамхой коллективай викалий хоржамашта хьалхара совещани. Механизатора К. П. Джораева аьлар, боахама коллективо лаьрхlад Туркменски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла новкъост К. У. Черненкои колхоза боамби лелабеча бригада бригадир Т. Имамован оттабе, аьнна.

Из предложени чlоагlа хьал а лаьца окружной совещане дийхар **Константин Устинович Черненкогарен Тошбиби Имамовагарен** Амударьински хоржамий округе гlолла Туркменски ССР Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш харжийта раьза хила, аьнна.

* * *

Хоржамашта хьалхарча окружной совещанешка тlайцар харжархошка дола кхайкаралаш.

(ТАСС).

«ДЕГlАЕНАЧА СОЦИАЛИЗМА ДlАДЕХАРИЙ БОАРАМЕ» ЯХАЧА «КОММУНИСТ» ЖУРНАЛА ТlА КЕПАТЕХАЧА НОВКЪОСТА К. У. ЧЕРНЕНКОЙ СТАТЬЯЦА ЮВЗАЕННАЧА ДОКЛАДИЙ, ЛЕКЦЕЙ, БЕСЕДАЙ

ТЕМАТИКА

Дегlаенача социализма хьакъехьара марксистско-ленински концепци — парте теоритически уйлай lалаьмате боккха толам, хlанзарча этаперча цун стратегеи тактикан лард.

Дегlаена социализм — коммунизмага бодача наькъа хиланза яргйоаца, исторически йlаьхха этап.

Социалистически идеали бокъонца йолаш йола социализм.

Халкъа боахама интенсификаци овлангара хувцар — керттера декхар.

Производительни низаш дикагlча тайпара эргадахар — хано дlадехар.

Производительни низийи производственни отношенейи диалектика дегlаенача социализма хьалашка.

Хlанзарча этапе производственни отношенеш эргаяьха тоаяра процесс шеръяра парте деш дола гlулакхаш.

Къахьегама овсарле лакхъяра мохк дунен эггара лакхагlча боарамга кхоачабелга lалашдар — программни лоархlам бола декхар.

lилма-технически процесс сихъяр — экономика эффективность лакхъяра лоархlамегlа йола фактор.

Советски общества экономически, социальни, духовни прогресс дегlаенача социализма этапе цаl хилар.

— «Хlаранегара — цунга дулургдолчунга хьежжа, хlаранена — цун къахьегамга хьежжа», — социализма керттера принцип.

Социализм йолча хана общественни рузкъа дегlаахара, берригача къахьегамхой вахара хьал тоадара кlийле — къахьегам.

Дикагlа дахара, дикагlа болх бе беза.

Дегlаенача социализма хьалашка распределительни отношенеш эргалъха тоаяра лоархlамегlара дешаш.

Социальни нийсхо — социализмах йоаллаш йола общественни отношеней принцип.

Классаш йоаца общество хьалъяр — дегlаенача социализма этапера парте политика практически декхар.

Халкъа социалистически самоуправлени — обществаи пачхаьлкхени гlулакхашта доал дара демократически система.

Дегlаенача социализма хьалашка къамаш дегlадаьхка тоадалари вlаши гаргадахари.

Саг массе оагlора дегlаахар — КПСС де лерхlа керттердар.

Социалистически общества духовни моральни маьхаленаш.

Идеологически болх — нахацара парте бувзам чlоагlбеш йола лоархlаме инструмент.

Парте кулгалдара лоархlам лакхбари социалистически демократи кlоаргъяри — бlарчча, цаl йола, закономерни процесс.

Массанахьа а леррагlа а чlоагlъе ленински балха стиль.

Нах тешабар, вlаштlехьбахар, кхетам балар — партийни кулгала методаш.

КПСС кадрови политика керттера дешаш.

КПСС Устав — вахара закон.

Бlубенна

Российски Федераце Нохч - Гlалгlай АССР-ен Лакхехьарча Советашка, моттигерча Советашка хоржамаш хулача денна сийленца накъабахара доккхий декхараш тlайнцад «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Уж толаме кхоачашдара дерригa шоай низаш оарцагlдаьхача цар, доаккхаш дола мехидаьтта тlа-тlа дукхагlа а хулийташ, дlадоладаьд пятилетка тlеххьара шу. Пхешера план ханал хьалха кхоачашъяра тешшаме лард еллай цар дlадахача шерашка. Духхьал соахка пачхаьлкхен планал совгlа цар даьнхар ялх эзар гарга тонн «lаьржа дошув».

Пачхаьлкхен плани тlайица декхараш толаме кхоачаш а деш, хьинаре къахьегаш я Монахов Михаил Миронович, Белхароев Баматгире Яхья, Ахриев Орцхой Берснакъа керте латтача промыслай коллективаш.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

НАlАРАШ ХЬАЙИЙЛЛАЙ АГИТПУНКТО

РЕПОРТАЖ

Болх йисте а баьнна нах цlауха ха яр Малхбузен электрически сетей агитпункте со нийсвеннар. Къаьгта йоагача лампаша сийрдаьккхай йоккха вестибюль. Истола тlа — газетийи журналийи подшивкаш, тайп-тайпара книжкаш, брошюраш. Хlаьта пенах хьалтеха йоахкача «КПСС XXVI съезда решенеш — вахаре», «Машар духьа къовсам лоаттабе беза», «Вай кхача лерхlар — коммунизм», «Даьхе лораяр СССР хlара гражданина сийлен декхар да» яхача стендашта хьалхашка латт массехи саг.

Чуваьннача гургйолча хьалтеха йоахк агитаторий дежурства график, белггалара ший ханаш а йолаш чакхъяха лерхlача мероприятей план, хоржамаш деча участка план, иштта гуччахьа я участкови хоржамий комиссе балха экран а агитпункта балха план а.

Агитпункта заведующе Е. Д. Волкова кабинете шоашта хьалхашка дадача тетрадаш тlа тайп - тайпара йоазош деш вагlа массехи саг. Са хаттара жоп луш Евгений Дмитриевича бовзийтсона № 7 йолча хоржамий участка активисташ, комиссе председатель Будаев Анатолий Ефимович, комиссе секретарь Начхоева Аминат Хизировна, председатела заместитель Подлужная Галина.

— Тхоай участка харжархой спискаш цхьалхайоахаш доахк тхо, — яхаш дувц хоржама комиссе председатела А. Будаева. — Тахан оаха хьагулбеш ба тхоай агитатораш, бе безача балхах, хоржамий кампани цхьаккха хьовзам боацаш чакхъяккхара де дезарех йола рекомендацеш царна ялара, царца цу хьакъехьа дагадовлара а участкови хоржама комиссе балха план чlоагl а еш цун членашта юкъе декхараш дlа-са декъара а.

Цу ханна, безаме сайре дика а йийце, хьачуйоагlа цхьа йоl. — Галя! — йоах цо, — сона соахка са хинна участок хьожаяр дех аз, сона цигара нах дика бовз, со а йовз царна массанена а.

Ха дlа ме йода дукхагlа хьатlаухаш латт нах. Ткъаьх совгlа саг хьавlашагlкхийттачул тlехьагlа шоай аргlанара заседани дlайолаю участка хоржамий комиссе членаша. Хlара сага хьадда участок хьожаю, хlаьта агитпункта заведующе Е. Волкова къаьстта декхараш увттаду хlаранена хьалхашка. Хьалхадоах цо хlаране шиший участке хоржамаш хулача дийнахьа 18 шу дузаш бола кагий нахи мехкарийи белгалбаха, царца хlаранеца вай советски социалистически хоржама системах, цун демократе белгалонех беседаш е езаш хилар.

— Доккхийи бехктокхамен декхараш да шоана, агитатораштa, хьалхашка латтараш, оаша уж кхоачашдарга хьежжа мара дика чакхъяккха йиш яц вай еррига хоржамий кампани, — яхаш хьехар ду Е. Волкова.

Актива совещани чакхйоал. Тайп-тайпарча шоай хаттарашца хьатlаух агитпункте баьхка нах Е. Волковна, А. Будаевна, А. Начхоевайна, Г. Подлужнаяйна. Цар деча моллагlча хаттара жоп лу хоржамий комиссе членаша, деша деза литература могаду. Ца хаддаш чуара бувл, балхара мукъа а баьнна, агитпункте баьхка нах. Царна хов шоашта унхаза эшшаш йола йоакхо ергйолга.

Агитпункта юхxe гlолла, тувла а венна, тlехвала йиш йолаш дац, хlана аьлча, бийсан а тlехь гаьннара гуш да цун пенаш тlа хьалтеха доахка лампаша сийрдадаьха плакаташ, лозунгаш. Цар тlахьех уж 24 феврале хургдолча хоржамашта баха ма боагlара накъабахара, коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тlехьа массава цхьан дагара а волаш кхаж тасса!

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТlА: Е. Волкови А. Будаеви агитаторашца.

Автора сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

ДОШ НАЬХА ДЕГ ЧУ ДУЖАРГДОЛАШ

Лекцеш ешарца пропаганда елга эргадоаккхаш эксперимент я Гудермеса районе дlахьош. Кердача тайпара дlаболабаьча лекцеш ешара балха опытахи цох хьахиннарехи дувцаш я ер статья.

КПСС ЦК нюньски (1983 ш.) Пленумо белгалдаьккхад хlанзарча хьалашка идеологически балха лоархlам лакхбеннилга а овлангара денз эргабаьккха из тоабелга lалашде дезилга а. Наха коммунистически кхетам луча, цар къахьегама а политически а хьинар айдеча йоккха моттиг кхоач лекционни пропагандага.

«Нах вlашагlтохарен царна кхетам баларен формай, приемий, методий йlаьхий арсенал я партийни комитетий кара, — белгалдаьккхад К. У. Черненкос «Дегlаена социализм КПСС ЦК нюньски (1983 ш.) Пленума решенешка хьежжа эргаяккхари парте идеологически болхи» яхача деша хетаьъча Ерригсоюзни lилма-практически конференце данъа лоацарашка ше дlахьийтача каьхата тlа. Массе меттел кхетамцеи царех пайда эцар — балха ленински стило эггара керттерча дlадехарех цаl да».

Республикерча дуккхача партийни комитеташи партийни организацешеи лаьрхlа йоахо еш леладу социально - экономически декхараш кхоачашделга идеологически lалашделга. Иштта дlаоттабаьб из болх, масала, Гудермесски районе. Дlадахача шера укхаза эксперимента хьисапе чакхдаьккхад лекционни пропаганда эргайоаккхилга. Эггара хьалха лекционни пропаганда вlашагlйоллара лардаш чlоагlъяра, цунна партийни кулгалдара боарам лакхбара, цун чулоацам лакхагlа хилийтара, лектора къахьегама лоархlам бара керда формаш лахара тlаерзаяь я эксперимент.

Цlаьхха дагадеха хlама дац лекцеш ешилга эргадаккхар. Лекцеш ешарах хьахулачун лоархlам беча керттера дукхала хьокхамаш а ца лерхlаш, лекционни а лектораш хьахаржара а балха тlара форманна леладеш дола гlулакхаш дlадахара, лекцеш ешара планаш увттаелга тоадара хиланза даргдоацаш дlадоладаь да из.

Эксперимент дlайолаялехьа из дош массе а оагlорахьа тохкаш дийцад КПСС Гудермесски горкома бюро заседанен партийни а идеологически а актива совещанеи. Бюро соцамца чlоагlъяьй лекционни пропаганда эргаяккхара план а.

Из кхоачашъеш эггара хьалха чакхдаьккхад юххьанцарча партийни организацешкарча лектораштa аттестаци елга. Цо новкъостал дир малагlча лектораша къахьегамхошта еша лекцеш я тахан парте дlадехарашка хьежжа. Аттестацех чакх ца боалуш бися лектораш дlатехаб политинформаторехи агитаторехи.

Цул тlехьагlа аттестаци яьй районa эггара лоархlамегlа болча лектораштa. Цох чакхбаьннараштa юкъе ба халкъа боахамера лакха говзал йола специалисташ, юридически болхлой, лораш, хьехархой. «Знание» общества городской организацерча лекторех 62 процент коммунисташ ба, дукха дукхагlбараш лакхара дешар дийша ба.

Аттестаци ярах хьахиннарашка хьежжа вlашагlъеххай хlанз лекторий группаш. Иттнел кlезигагlа лектораш бола группаш дlаяьхай. Уж вlашагlа а тохаш, йоккхагlа яьй цхьаццайолча моттигашка «Знание» общества юххьанцара организацеш. Цо таро еннай дукхагlча даькъе районерчеи республикерчеи лектораша лекцеш ешаргйолаш гlулакх вlаштехьдаккха. Нагахьа санна лурчоагlа «Знание» общества городской организацерча лектораша юкъера лаьрхlача йиъ лекци ешаш хиннача метте хlанз шийтта лекци еш.

Эксперименто новкъостал даьд цхьаькха лоархlаме дош къоастаде а — партийни организацейи «Знание» обществаи декхараш хоадам боллаш къоастаде. Партийни комитеташеи юххьанцарча партийни организацешен lалашду идеологически обстановка, хьалхашка латтача декхараша, наьха хьашташа дlадехарашка хьежжа лекцей тематика оттаелга, из кхоачашъяра, лекцей чулоацам кlоаргагlа хилийтара тlахьожам лоаттабелга. Хlаьта «Знание» общества организацешта тlаднллад моттигера хьалаш довзаш лакха говзал йолаш лектораш хилийтар, цар ешача лекцей теоретически а методически а боарам лакха хилар lалашделга.

Лекцешка ладувгlарий аудиторей паспортизаци яьй массанахьа. Цо новкъостал даьд ладувгlараш малагlа балха говзал йолаш, мича болх беш, бахаш, мел дийша ба къоастаде. Биззача боараме кагирхой лоархlам бе, лекцешка ладувгlара уж юкъеоза.

Ше къаьстта ала деза Гудермесски районерча дукхагlйолча коллективашкарча лекционни пропаганда вlашагlйоллалерех — эрсий меттала аьлча организаторех. Лакхера дешар дийша, идеологически балха опыт йолаш бола коммунисташ ба уж. Геттара бехктокхаме декхар да цар кхоачашдер: цар зув къахьегамхой хьашташ, лоlам, цар денна хаттараш, шоаш ладийгlача лекцех парна хетар, лектораштa хьалххехьа дlадовзийт из дерригa. Уж дlакхетабу къахьегама коллектива ладувгlарий аудиторе башхалонех. Пропаганда вlашагlйоллараша хьинаре дакъа лоац лекцеш ешара планаш оттаеча. Из лохера лакхехьа хьадоагlа хьалха ерригача къахьегама коллективашка шера лаьрхlа лекцеш ешара планаш-графикаш оттаю, тlаккха цар ларда тlа района лекционни пропаганда план оттаю. Из чlоагlъю КПСС горкома пропагандан агитацеи отдело.

Лекционни пропаганда вlашагlйоллар тоадарца цхьана белггала тоабеннаб ешача лекцей чулоацам, цар тематически лостам общественно - политически темашта — марксизма - ленинизма КПСС чурча а арахьарча политика, дегlаенача социалистически общества лоархlамегlарча дешашта, Коммунистически парте а Советски пачхаьлкхен а программни документашта хетаяь я. Интернациональни а атеистически а кхетам балара хетаяьча лекцена дlалоац диъ лагlа дакъа, хlаьта царех хlара йиъ лагlаяр вайнаьха меттала а еш. Дин lоткъам дукхагlа болча Белоречье яхача, Суворов-Юрта, кхыча моттигашка белггала чlоагlагlа лелабу наха атеистически кхетам балара болх.

Йоккха моттиг дlалоац тlема - патриотически темашта. Даймехка Сийлахь-боккхача тlем тlа советски халкъо яьккхача Котальсина хетаяьча лекцеша. Уж ешача хьинаре дакъа лоац тlема ветеранаша. Царех вlашагlъелла группа я «Знание» общества городской организацена чуйоагlаш. Къахьегама коллективашка, дешара заведенешка, нах бахача моттигашка лекцеш ешара ше къаьстта график я цун.

Дlадахача шера дикка лакхденнад lилман - технически а юртбоахама а темаех лекцеш ешилга. Укхаза лоархlаме моттиг дlалоац хьалха латтарий балха опыт, кердача тайпара къахьегам вlашагlболлара формаш дlайовзийтара хетаьъча лекцеша.

Эксперимент юкъейоалаярах цхьан шера хьахиннараша гойт лекционни пропаганда дикка тоаеннилга, боахам лелабара, социальни, идеологически декхараш кхоачашдарцара цун бувзам чlоагlбеннилга.

Лекцеш ешара болх дика вlаштlехьбаьккхаб, масала, Гудермесерча медицински инструменташ еча заводе. Укхаза дика дlаоттадаьд бригадни подряда пропаганда елга. «Промышленни производствера бригадни подряд» яхаш ше къаьстта лекторий вlашагlъеллай предприяте. Лекторе завода керттерча специалисташа, инженерно-технически болхлоша берригаш дlакхетабеш дувц заводе хьалха латтача бригадай балха опытах.

Теркам тlаозаш да вежарашха йолча Венгрерча «Медикор» яхача фирма къахьегам вlашагlболларен балха технологен опыт лекторе lомаяр. Цох дийцар цига баха хинна цlабаьхкача завода болхлоша.

Лекторий къахьегамах беркат доал. Шарагара шера шерлу заводе бригадни подряд юкъейоалаелга. Лурчоагlа кердача тайпара къахьегаш 48,5 процент болхлой хиннача метте дlадахача шера уж 57 процент хиннаб.

Иштта, дика дlаоттаяьй лекционни пропаганда, чlоагlбаьб цун вахарцара бувзам районерча «Новогрозненский» комсий совхоза, Гудермесски педучилища, СПТУ-24, шоллагlча горбольница, кхыча предприятей партийни организацешеи лекторски группашеи.

Эксперимент чакхъяккхаро таро еннай лекционни пропаганда методически боарам лакхбе, цун чулоацам кlоаргбе, вахарцара бувзам чlоагlбе, лостамаш шерде. Хlанз Гудермесски районе болх беш пхиъ халкъа университет, нах бахача моттигашка вlашагlъехна лектореш я. В. И. Ленина цlерагlча цlермашинанаькъахой клубе вlашагlъелла lилман атеистически пропагандана лаьрхlа халкъа университет я. Каст-каста чакхйоах укхаза хаттарий сайренаш.

Лекционни пропаганда таханарча декхарашка хьежжа тоаяра мел эшар районе даь даьннад аьлча нийса хургдац. Цlенденна дlадаьннадац дукхала хьокхамех доала зулам. Цхьайолча коллективашка, нах бахача моттигашка хlанз а нийслу лекторий болх баьб алийта формана лелабеш йола моттигаш.

Хlаьта а Гудермесски районе лекционни пропаганда эргайоаккхаш йола эксперимент чакхъяккхарах хьахиннараша гойт из никъ нийсен беркатен хилар. Районерча партийни комитеташа, организацеша, лекторий группаша шоай керттера декхар лоархl КПСС ЦК нюньски Пленумо дlадехарашка хьежжа лекционни пропаганда дlахо тоаелга, пятилетка декхараш кхоачашделга идеологически lалашдечара цун лоархlам лакхбелга.

А. ГОРШКОВ,
КПСС Нохч - Гlалгlай обкома лектор.

КХОЯЬЧА МАТЕРИАЛИЙ ЧОТАГІА

ХІАРАНЕ ДЕКХАР

ИНТЕРВЬЮ

Кхояьча материалий, бийдала, доагора чотагІа шин дийнахьа болх бара тІахьехаш КПСС ЦК Политбюро заседане КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкос дая къамаьл республике эггара хьалхарчарца хьаллаьцарех я Грозненски локомотивни депо барт бола коллектив.

Ховш долчча тайпара, республике хьалхалаттача предприятешта юкъе йолаш хьайоагІа локомотивни депо. Халкъа боахама мовхьаш дІа-юха кхухьача локомотивщикаша лоаца дакъа боккха лоархІам болаш да. Из гІулакх дика кхета а деш къахьег цар массаза а. Цунна дола къаьгга тешал да Ерригсоюзни социалистически яхье депо коллективо цкъа санна дуккхаза а хьалхара моттигаш яьха хилар.

Тха корреспондента хаттарашта жоп луш ва локомотивни депо парткома секретарь Топорков Михаил Юрьевич.

Михаил Юрьевич, дукха ха йоаццаш КПСС Нохч-ГІалгІай обкомо къоабалйир укх шера кхояьча материалий, бийдала, энерге чотагІа шин дийнахьа болх бара республикера къахьегамхой тІахьехаш шун яр а юкъейолча предприятеша дІайолаь инициатива. Хоадам боллаш аьлча, малагІа гІулакхаш да цу даькъе оаш чакхдаха лерхІараш, малагІа резерваш я шун из декхар кхоачашдара?

Кхояьча материалий чотагІа болх бара эшараш кІезига дац. Бакъда, царга хьежача шин дийнахьа меттел шера пхе дийнахьа кхояьча материалашца болх бе йиш йолаш да тхо. Духхьал 1984 шу чакхдалале а кхояьча материалий чотагІа шин дийнахьа, кхаь дийнахьа болх бає къаьст - къаьста бригадаш йолаш я тха депо. Царех я машиниста Л. Дементьева кулгалду бригада, слесарь-ремонтник Вацаев Хизир, иштта кхыбараш.

ХІаьта сево низ тел цу наха иштта дика къахьега? Цу хаттара жоп луча хана, эггара хьалха ала деза депо администраце, парткома, профнома КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш ерригача коллективе шерра дІайовзийташ дукха къахьийга хилар. Цудухьа къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дІадодар лохдара тІехьара социалистически яхь яьржар депо къахьегача наха юкъе. Из иштта хилара тешал деш да духхьал дІадахача шера къахьегама овсарле лакхъяар бахьан долаш 269 тонн дизельни доагори 1194 киловатт-сахьат электроэнерги кхое тха вІаштІехьдаьнна хилар. Уж зІамига цифраш яц соахка укх хана хиннарашца нийсйича хІаьта а.

«ХІара балха дийнахьа дисциплина тІехдикен хьадер духагІен хилийта!» яхача девизагІа шерра яхь а йоаржаяь къахьегаш я депо коллектив.

КПСС ЦК Политбюро заседане новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьло дегаш гІоздаьха ба тха беррига болхлой. Цунна дола тешал да из кІоарга чулоацам бола къамаьл хиннача шоллагІча дийнахьа машинисташа Меркулов Анатоле, Бабенко Александра кхы хьем ца беш шоаш ноябрь бутт чакхбалале кхояьча доагора, электроэнерге чотагІа шин дийнахьа болх бергба алар. ХІаьта шоай дош цар тІехкхоачаш а дир. Цар кхаь дийнахьа бир иштта болх. Цу деношка баьча балхах доагІаш дола алапи Машара фонде дІахьожадар а дийхар.

Михаил Юрьевич, духхьал локомотиваш дІа-юха кхувлача машинистий бригадай мара вІаштІехьа дий шун предприяте кхояьча бийдала, материалий, доагора чотагІа болх бе. Кхы а лоархІаме службаш ма йий шун, цар малагІа дакъа лаца лаьрхІад кхом бара юкъе?

Тха балха тІа лоархІам болаш да кхом бара тІехьа ремонтни база ший болх лерттІа бар, хІана аьлча, во тоабаьча локомотиво дизельни доагорі доагІачул совгІа «дуаргда». ТІаккха цох зе мара хІама хургдац. Цудухьа массадолчул кхом бара тІехьа лоархІаме да локомотива дика ремонт яр. Къаьстта теркам тІабохийт слесараша - ремонтникаша доагора аппаратура ма хулла дикагІен, кІезигагІа доагор «дуаргдолаши» хилийтара. Цудухьа хІаман кхом бара тІехьара къовсамах пайда боалаш хургбац ремонтни база мела хуле. Цул совгІа, боккха теркам тІабохийт оаха депо ерригача бригадашта юкъе тайп - тайпара конкурсаш, яхьаш вІаштІехьйоахаш а. Цо а таро лу кхом бара тІехьа цхьацца толамаш даха. Иштта, каст-каста тохкам бу запасной оатхалашта учет нийса лелайой хьожаш. Депо цехашка, участкашка каст-каста рейдаш ю халкъа тІахьожама группай членаша балха ханах, электроэнергех наха пайда миштта эц хьожаш. Пайда ца эцаш зехьа яйнача цхьан минуто денона 60 сом зе ду. Лоацца аьлча, хІаравар производства да волга, ше хьадечох дикача дає санна дог лаза дезалга дІахойташ кхетама болх бу оаха.

1985 шера дола социалистически декхараш тІаэцале хьалхагІа тхоай таронашка а хьежа, берригача депорча нахаца собранешка дагадувлаш болх бир оаха. ХІаьта дуккха а предложенеш тийллар болхлоша къахьегам аттача бахкара, къахьегама овсарле лакхъяра, бийдал, материалаш, доагор, электроэнерги кхояра тІехха. Цар предложенеш теркаме а эцаш депо юкъарча собране чІоагІдир декхараш. ТІаьийца декхараш кхоачашдеча цхьаккха а юстара латта бокъо яц.

Укх шера сийлахь - йоккха Котало яьккха 40 шу дуз. Цу цІей сийна оаха тІайийца да къаьстта дола социалистически декхараш. Уж да кхояьча доагорца 40 еза поезд Грозный — Прохладный яхача маршрутах дІа-юха йигар, хІара колонна цхьацца тепловоз тоаелга, цу балхах даькха ахча Машара фонде дІахьожадергда. Иштта, цу цІей сийна шоаш балхара мукъаболча деношка ши локомотив тоае, 500 еза поезд дІайига, царца кхо бІаь эзар тонн мухь дІа-юха бахьа дош деннад локомотивщикаша.

Кхом бара моллагІча предприяте йолаш я шортта таронаш. ГІулакх сенах латт аьлча, парех боагтІача тайпара пайда эцарах латт. ХІаранена го деза зІамига дар, цкъарчоа лоадам бац аьнна хетар. ТІаккха мара аьттув баларга даха дог дац.

Вай дукхагІа рузкъа кходарга хьежка йІаьхегІа хургья вай Даьхе, кхы а тоалургда советски наьха вахар. Из дийде йиш яц цхьанне а.

Интервью йийар А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ДИКАДАР ЮКЪЕДОАЛАДЕШ

1983 шера 18 августа тІайийцача КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а соцамо дІадех машинаш, приборош, материалаш, оборудовани, кхыйола продукци ший технико-экономически хьонхамашка диллача дунен толашагІа йолча стандарташка кхоачаш дика хилар Іалашделга, прогрессивни йола технологи а болх вІаштІехьбоаккхача дикагІа йола методаш а юкъекхувлаш, халкъа боахама эффективность белгалла лакхъелга.

Уж лоархІаме дола декхараш кхоачашдара химически реагентий Карабулакски заводе, отта а яь, юкъейоалаяьй арахецача продукце дикала управлени ергІйола комплексни система (КСУКП).

Из система оттае доладелар тхо Львовски областа промышленни предприятеша арахецача продукце дикал айяра, йолча опытах лаьца КПСС ЦК соцам арабаьнначул тІехьагІа. Из дар 1975 шера август бетта.

Завода комплексни система оттаяра а из юкъейоалаяра а координационни группа вІашагІъеллар. Группе чубоагІа подразделеней кулгалхой, специалисташ, говзал йола болхлой. Цо бергболча балхах йола положени оттаяй, продукце дикалга хьожаш анализ яьй. Техкача дешаех кІийле а еш, арахецача продукце дикал лакхъергйолаш организационно-техничесни мероприятеш оттаяй.

Заводо арахецача продукце дикалга хьожилга ший керттера декхар лоархІ партийни организаце а. 1980 шера денз юххьанцарча партийни организаце, цун бюро планаша чулоац продукце дикала управлени яра комплексни система юкъейоалаярах йола мероприятеш. Администраце беча балха тІахьожам лоаттабеш хийнача комиссех хІанз оаха кхыча бесса оал — продукце дикала тІахьожам лоаттабара йола комисси.

КСУКП толаме юкъейоалаяра, стандарташ оттаяра тхоай яр санна йолча предприятешка специалисташ ахийтар оаха. Стандарташтеи измерительни техникаеи паччахьалкхен тІахьожам лоаттабеча Нохч-ГІалгІай лабораторе болхлоша хьеха а хьехаш, завода подразделенейи службайи кулгалхой дешаш хилар.

Продукце дикала управлене еш йола комплексни система болх бергболаш тха предприяте отта а яь, юкъейоалаьй 24 стандарт. Царех 5 юкъарен 19 лаьрххІан я.

ХІанз а дукха болх бу оаха комплексни система эртаяьккха тоаяра. Предприяте стандарташ тохкаш, нийсъеш да тхо. Из болх чакхбаргба укх шера кхоалагІча квартале.

Заводе арахецача продукце дикалга хьожаш йола комплексни система юкъейоалаярах дикка беркат даьнилга къаьгга хьахьокх СССР Госстандартеи ВЦСПС-и 1982 — 1983 шерашка баьча балха итогех тхона деннача шин дипломо.

Дикала тамагІа тІалатта продукци арахецача оаха толам баьккхарах денна совгІаташ да уж. ХІаьта цу гІулакхах доккхал де йиш йолаш я завода коллектив. ХІанз оаха арахецача ерригача продукцех 80 процент дикала тамагІа тІалатташ я.

Предприяте стандарташ оттаеча, документаци кийчдеча дукха къахьийгад ПТО инженера Н. И. Васильевас, лаборанташа А. М. Михалченкос, П. А. Газдиевас, аппаратчикаша Х. Г. Богатыревас, Т. И. Суховас, дукха а кхычар.

1985 шера июле денз заводе юкъейоалаергья аттестаци яра керда порядок. Арахецаш йола продукци, кхы а дикагІа хилар хьадехаш хургья из. Из лоархІаме йола мероприяти чакхъяьккхара чІоагІа кийчлуш да тхо. Стандартизаци ярах йолча таронех дикагІа пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра, кхом а беш материалаш дІаахийтара наькъаш лохаш да тхо.

А. СИНЧИНОВ, **завода производственно-технически отдела начальник.**

Автоклуб — ферме

Сунженски районни культура ЦІагІа вІашагІъехкай агитбригадаш, автоклубаш. Царна юкъе а къаьстта дика болх беш я Шелоумова Раиса керте латта № 1 йола автоклуб. Каст-каста го йиш я из района тайп-тайпарча боахамий фермашка, цунца хул лектораш, библиотека болхлой, самодеятельни артисташ.

— «Победа», ЦІеча Эскара, XIX партсъезда цІерагІча колхозашка мел йола фермаш цу автоклубо гІулакх деш я, — йоах районни культура ЦІен директора А. Матиевас.

Іа дІадоладелча денз автоклубе массехк вІашагІкхетар хиннад лакхе белгалдаьхача боахамашка. Масала, «Победа» яхача колхоза № 3 йолча шурий ферме баха хьалххе кийчо йир культболхлоша. Цу гІулакха юкъеэзар лектор-лор, библиотекараш, самодеятельни артисташ, художник. Ферме хьежаш бар хьаьший бахкарга. Кастта хьанхаьчар автобус. ЦІеча уголока юххе хьалтехар художника Аушев Іийсас хоза кийчъяь «молни» яха листовка, цо дувцар хьалхъле лелаеш болча дояркех а скотникех а. ВІашагІкхетар дІадолалуш лектора, районни больница нарколога Х. Ферзауле йийшар «Корта бохабу малари цох доала зен» яха лекци. ТІаккха шоай дош ала аргІа кхоач художественни самодеятельноста викалашка. Дек иллеш, стихаш, ашараш, гулбеннараштa къаьстта а езалу агитбригада кулгалхочо Шелоумов Вадима гитарaца дІалокха ашараш, Германенко Татьянас лоаха иллеш, еша стихаш, Харитонова Татьянай юморескаш.

— ХІанз дукхагІа теркам оаха тІабохийтар — тхоай балхаца Сийлахь - боккхача Даймехка тІема тематика ювзаяр. Коталон 40 шу дизара накъа а долхаш, автоклуба программана юкъедоаладаьд «Денал гойташ байнарий сийленна тешаме хила» яха устни журнал. Из а дихьадар оаха цу ферме, — дувц Р. Шелоумовас.

Из журнал кийчдеш къахьийгарех я районни библиотека библиотекарь Албакова Марем. Цул совгІа, Марема йихьа хиннай книжкай выставка.

ЦхьоалагІча автоклубе болх беш я «Денал», «Обществои закони» яха клубаш. Хьалхарчо дукха болх бу тІема ветеранашца вІашагІкхетараш чакхдоахаш. Масала, цу тайпара вІашагІкхетар хилар ЦІеча Эскара цІерагІча хьанхарч лелаеча ферме. Цига болх беш бола скотникаш В. Скуриков, П. Цветков, В. Олейников Сийлахь - боккхача Даймехка тІема ветеранаш ба, фермерча болхлошта цар дийцар цу халача тІема ханах а советски нахи гойтача деналах а.

Сунженски прокуратура болхлочо Малсакова кулгалдеш йолча «Обществои закони» яхача клубо а дукха къахьег наха правови кхетам луш, еша лекцешка хьежжа кинофильмаш гойт.

— Тха балха юкъе дикка дакъа лоацаш я Серноводскерча культура ЦІен художественни самодеятельность а. — йоах автоклуба заведующе. — Вешта аьлча, тхоай мел йолча таронех пайда эц оаха Іан замалахьа хьайбаш леладерий культурни хьашташ дизза кхоачашдара а царца кхетам балара лостамагІа болх чакхбаккхара а.

Новкъа йоал автоклуб, цунга сатувсаш, из ярга хьежаш ба фермашка. Цар сатувсар доврглоацаш я Шелоумова Раисай автоклуба программа.

С. АРЧАКОВ.

Шерра социалистически яхь йоаржаяьча Горячеводски бурув тохара балхий управлене бригадаша тІагІерта къовсам лоаттабу хоржамаш хулача денна дика къахьегама совгІат а кийчдаь накъаяхара. Цу цІей сийна ше тІайийца декхараш толаме кхоачашдеш я № 6 йолча «Къулбаседа—Брагуны» яхача буровой коллектив. ДІадахача шера 3616 метр бурув а тохаш тІехкхоачашйир цо паччахьалкхен план. Бурув тохача пайда эцаш дІайохийташ йола ха 87,5 процентага дІакхоачаяьй цо. ХІаьта бурув тохарга дІабода мах лохбарах соахка кходаьд бІаш эзараш сомаш. Иштта хьинаре къа а хьегаш бурув тохара хІара денна нормаш тІехкхоачашъеш ба буровой лаьттан ченаш техкараш.

Даим сменни нормаш тІехкхоачашъеш, бурув тохара технологически режим нийса лелаеш, шоай опыт новкъосташта камаьрша дІайовзийташ хьинаре къахьегаш ба укхаза коммунистически къахьегама ударникаш бурувдеттар Джантемиров Іийса Турпалханович, бурувдеттарий гІончаш Инаркаев Рамзан Хасмагомедович, Мишин Владимир Иванович, кхыбараш.

Иштта дІадахача шера ше тІийца декхараш тІехкхоачаш а деш. № 7 йолча «Къулбаседа-Брагуны» яхача буровой коллективо а соахка техар 951 метр бурув. Бурув тохача пайда а эцаш дІайохийташ йола ха 92,5 процентага дІакхоачайир цо. ХІанз а иштта дика къахьегаш ба буровой бурувдеттараш.

Уж толамаш доахача диза дакъа лаьцад слесара Алиев Іийсас. Ше хьожаш йола оборудовани массаза а балха тІа тешаме хулийт цо. Цкъа ше бахьан долаш балха хьовзам хилийтабац Іийсас.

СУРТАШ ТІА (лакхехьа аьрдехьа): слесарь І. Алиев; бурувдеттарий гІончаш (аьрдехьара аьттехьа) Р. Инаркаев, В. Мишин; лохехьа — бурувдеттар І. Джантемиров.

А. КЛИМОВА сурт.

Кхаш хьаьнду

Органически удобренеш а тайса лаьтта хьаьндича къаьстта дикагІа хьахул дІайийна культураш. Цу гІулакха хадданза йоакхо ю тха колхоза специалисташа. «Сельхозхиме» районни объединене отряда механизатораша 1985 шера хьалкхебергболча хьувкъама лаьрхІа 6500 тонн ширдаьнна кхо диллад кхашка, план 5000 тонн йолаш.

Ноябрь бетта лаьттача шелалах вІаштІехьдаланзар тха из лаьттанца вІашагІъэде. Цул тІехьагІа дІайха денош аха даьлча Т-150 марках йола кхо трактор кхай тІа яьлар лаьтта аха а оахаш органически удобренеш дІаэяра. Из болх чакхбоаккхаш ба йоккха опыт йолаш бола колхоза механизатораш Аксенов Михаил, Хайбулин Зерван, Иванча Сергей. Укх Іан деношка лаьтта хьаьндара бола болх толаме чакхбаккха дош деннад хьинар долча механизатораша.

Х. ХИЗРИЕВ, **Шелковской района Ленина цІерагІча колхоза председатела заместитель.**

ГІА БОАХАШ Я КЪОНАЛ

Ца хьогаш, безам тІа ца бодаш Іе йиш яц Гайтамиров Гелани болх беш бІаргавайча. Іалаьмате хоза а дика а кхоачашду цо моллагІа шийна тІадилла гІулакх. Иштта дика кхоачашду цо общественни балха декхараш а.

— Цкъа, ший ханнахьа чакхъяккха вІаштІехьдаланзар тха комсомольски собрани, — яхаш дувц совхоза парткома секретара Л. Е. Фроловас. — Цу гІулакха Іалаьмате эгІазваха вар Гелани. Иштта, мел долча хІамах дог лазаш, хьинаре къахьегаш ва цун воккхагІа вола воша Мухьмад а.

Дукха ха йоаццаш КПСС члена кандидаталла хьаийцав оаха Гелани. Коммунист хила лови Мухьмад а ва. ХІаьта из парте член хургволга тхо дог тийша а да.

Ала мегаргда, Мухьмада а Геланена а масал эца саг ва совхозе, аьнна. Цар болх беча подрядни звенона кулгалдеш ва цар да — республике цІи хеза вовзаш вола хьажкІаш лелаю звеньевой. Социалистически Къахьегама Турпал Гайтамиров Ширвани. Кхыча звеношка а къахьегаш кагирхоех бола дукха говзанчаш-механизатораш ба совхозе. Иштта, масала, С. Акаева звенона юкъе белгалваьнна ва Хакимов Іаьла, П. Ахмадова звене — Чагаев Рамзан, мехотряде — Тасуев Рамзан, Б. Вагапова звене — Гиреев Лема. Царех кхоъ КПСС членаш ба. ХІаьта А. Хакимов — кандидат ва. Юртбоахама техника гІехдика кара а ерзаяь, производстве эггара оехктокхаме йолча моттигашка къахьегаш ба укхаза кагирхой. Къаьнарча заналкхах болча механизаторашта метта дІаоттаргйола дика тІехье я из, боккъалдар аьлча, совхоза кхоане я.

Къонача механизатораштa тІабужар боккха бехктокхам ба: звеньяшта тІачІоагІдаь, цар Іунал деш дукха лаьтта да. Масала, хІанз дІаюврггйолча бІаьстий дІаювча культураштa лаьрхІа кийчдаьд лаьтта. Уж балхаш кагирхоша дукхагІча даькъе кхоачаш а даьд. Иштта хьинаре дакъа лоац цар мехка Кхачан программа кхоачашъеча. Укх шера Ш. Гайтамирова звенос, духхьал цхьа кІа, план 1350 тонн йолаш, 1620 тонн чуийцад. Планал совгІа 4,1 центнер дукхагІа гулдаьд гурахьа дІадийна кІа, 14,6 центнер хьажкІаш дукхагІа гулъяьй цо хІара гектара тІара. С. Акаева звенос чуийцача ялата хьувкъам план 856 тонн йолаш, 1116 тонн я. П. А. Ахмадова звенос 350 тонн план йолаш — 539 тонн, Б. Вагапова звенос, план 1460 тонн йолаш, Іаьдала 1861 тонн дІаелар. Ишта кхычар а. Сога хаьттача, цу масалаша дика хьахьокх совхозера кагирхой бизза бола патриоташ болга. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме ше яьча доклада тІа К. У. Черненкос аьннад: «Тахан патриот хилар — из да кІаьд ца луш вай Даьхен экономически, обороний потенциал чІоагІъяр, империалистически агрессора моллагІча зуламах машар лорабе ше кийча хилар, воински декхараш цІена кхоачашдар». Из дика кхетаду укхазарча кагирхоша.

«Атагинский» совхозе баьцадаараш кхедеча бригадин подряда хьисапе къахьегам вІаштІехьбаккхар, хьайбаш кхедерий болх тоабалара гІулакх эггара хьалха кагирхошкара дІадоладенна хІама да. Из ишта долга кхетадара тоъам ба цкъа шурий комплексе вахача: укхаза а гуш да кагирхоша из гІулакх хьаллаьцалга, дизза кхоачашделга.

Ший 30 шу мара даьнандеце а, цу комплекса начальник Демеханов Аюп укх боахаме опытни кулгалхо лоархІаш ва. Скотникаш Заурбеков Іаьла, Сириев Алгир, дояркаш Дагаева Асмалика, Каимова Малкан, Дагаева Хьалимат — уж ба совхоза хьайбаш леладерий гІоза тахане а цун тешаме кхоане а. Иштта, масала, машенашца доахан деттача моттиге хьалхале лелаеш хьайоагІа Дагаева Асмалика. ХІара беттача Іаттагара вланах яккха йоагІачул дукха дукхагІа шура яьккхай цо. Иштта дика къахьийгад Каимова Малкана а. Малкан — парте член, халкъа депутатий районни а юрта Советий а депутат, юрта боахама профсоюза райкома член.

Лоацца аьлча, мехкарий а социально активно къахьегаш ба.

Комплексе болх беча доярхаша хьатІаэттача шера хІара беттача Іаттагара 3000 килограмм шура яккха лерхІ.

— Со теш, — йоах Демеханов Аюпа, — из шоаш тІалаьца декхараш цар дизза кхоачашдергхилара.

Кагирхой уж патриотически оамалаш дІайолалу эггара хьалха, беррига ший политико-кхетам болх боагтІача бесса дІаоттабаьча «Атагинский» совхоза партийни организацегара. ПланагІа ешаш йолча лекцех, еш йолча беседех, чакхйоахаш йолча политинформацех тоъам бає ца Іеш, укхаза кагирхошца дІахьу индивидуальни а болх. ХІаьта из ший пайда ца луш дисац.

Партийни дешара а комсомольски политпросвещене а балха юкъедоагІа кагирхошта масса оатІорахьа идейно-нравственни кхетам балар — экономически, атеистически, интернациональни кхетам луш уж хьалкхебар.

Дикка дакъа лоац совхоза кагирхоша интернациональни цІейш чакхдоахача. Иштта, хьинаре дакъа лоацаш хилар уж мехка а республика а цІейшта накъаболхаш, соахка Йоккхача АтагІе фашистски гІаьрахоех вай республика лораеш хиннача авиалнвизе ветераний хиннача вІашагІкхетаре. ТІема духьала болча боламах, машар бахьан лоаттабеча къовсама хетаь цхьа мероприяти дІаяхийтац цар шерра а хьинаре а дакъа ца лоацаш, шоашкара доагІа дош ца оалаш.

Дика латт боахаме профессиональни цІейш кийчдара, чакхдахара гІулакх а.

— Тхо, — йоах парткома секретара Л. Е. Фроловас, — гІерт партийни, профсоюзни, комсомольски организацей низ тІабахийта совхоза къахьегамхой общественно-политически а къахьегама хьинар айдара а болх координированно. Парте XXVI съездои цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеша дІа ма деххара вІаштІехьбаьккха дІабахьа.

ХІаьта тха совхозе из болх дІабахьа кагирхой болаш ба. Цар дика кхетаду шоаш Даьхен тІехье йолга.

А. КРУТИКОВ.

КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленума

решенеш кхоачашъеш

ЕРРИГАЧА ТАРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА

Толаме къахьийгад совхоза «Назрановский» коллективо дІадахача шера. Ка бола ялат дехкад паччахьалкхенга 2785 тонн, планагІа дохка доагІар 1040 тонн долаш, хІаьта хьажкІаш план 5610 тонн йолаш 6225 тонн ехкай. Дика хьокхамаш даьхад шекара свеклаши коартолаши хьалкхеяьча болхлоша а.

Из ше-ше хьахинна хІама дац. Нахаца тІатеІІа организаторски политически болх барах, индустриальни технологи юкъе а йоалаяь лаьттан культураш хьалкхееча де деза гІулакхаш чакхдахарах, бригадни подрядах болх вІаштІехьа а баьккха механизаторий къахьегамеи производственни дисциплина чІоагІъярах хьахиннад.

Са белгалданикха безам ба лаьттан къайленаш нараерзаяь бола говзанчаш тха совхозе дукха хилар. Уж ба Таршхоев Махьмадсали, Бузуртанов Саварбик, Мержоев Мухьмад, Хучубаров Хьадис, кхыбараш. Къаьстта дика хьийкъе хул цар кулгалдеча коллективаша, звеноша хьалкхею шекара свеклаш, коартолаш, кхы культураш.

ДІахо йодача хана техниках рационально пайда а эцаш, хьалхалаттача коллективаштеи Іилманеи карагІдаьннараш балха юкъе а доаладеш дІахо лаьтта леладара культура дикка лакхъе лаьрхІа ба совхоза специалисташ. Из гІулакх кхоачашдара дукха балхаш де дезаш да тхо. Царех эггара хьалха де дезар — бІеха баьцаш тІаьнна кхаш цІендар. Уж кІезига дац. Кхаш мукъадахара балхий бІарчча комплексаш чакхъяха езача хьале нийсъенай совхоза агрономически служба. Цу гІулакха ма йоагІара йоакхо ю оаха.

Ялата а къаьстта доакъара культурий а хьувкъам лакхбе йиш хулийташ шоллагІа йола таро я хиш дехкаш дола лаьтташ эффективно леладар. Уж 516 гектар да совхоза балансе. Хиш дехкаш да яхаш дале а хІанзалца царех пайда ийцабац совхозо. Проект гІожа телха а еш цхьан хана хьалъяь хиш дехкаш йола система хий детта йиш йолаш хинаяц. Из система тоае яхаш дукхаза дехар даьд оаха республика мелиорацеи хиш боахамеи министерствага а цун чуйоагІаш йолча подразделенешка а. Цох хІанзалца хІама хиннадац. ХІаьта а теша лов укх шера цар цунна реконструкци ергхиларах. ХІана аьлча, ерригача Назрановски района баьцадааараш лоаттадер тха совхоз я. Хиш дехкача лаьтташ тІа дикагІа вІаштІехьдаргда дуккха дукхагІа уж хьалкхеде.

ЦхьайтталагІча пятилетка тІехххьарча шера ка бола ялат дика хьувкъаде лерхІаш низаш тІадерзадаь къахьегаш ба совхоза кхаш леладераш. Агротехнически эггара дикагІча деношка укх дІалхача гурахьа 31000 гектара тІа дІадийнад из. ХІаьта дІадийна фу лакхагІа кондицегІа а долаш дикача сортагІа да. Дерригача лаьтта тхо раьза долаш дика хьатІадаьннад ялат. Тешшаме да из эсала хург ца хилар.

ХІиз укх деношка органически минеральни удобренеш а йохкаш лаьтташ хьаьндеш боахк совхоза механизатораш. Ши мехотряд я цу гІулакха лаьрххІа вІашагІъелла. Царна кулгалдеш ба йоккха балха опыт йолаш бола специалисташ М. Мальсагови М. Дзортови.

Лоацца аьлча, мехка Кхачан программа кхоачашъеча доккхагІа дакъа юкъедахьара керда хьахиннача шера еррига лаьттан культураш дика хьувкъаяра мел эцаш дола балхаш деш я совхоза коллектив.

Къ. БЕКМУРЗИЕВ, **«Назрановский» совхоза керттера агроном.**

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа Котало яьккха 40 шу дузача цІейна сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача СССР 60 шу дизара цІерагІча Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединене болхлоша дизза кхоачашдаьд шоаш денна дош. Валови продукци арахецара дІадахача шера план ханал ялх ди хьалха кхоачаш а яь, планах лаьрхІачул совгІа цар арахийцар 310 эзар гаргга сома маьхa тайп - тайпара продукци. Лурчох хинначул 3,8 процент лакхйир къахьегама овсарле. Арахецача продукцега дІабода мах лохбарах, кхом барен хьурмат дарен режим чІоагІъярах ши миллионн 206 эзари сом пайда баьб. Цунах планал совгІа баьр 302 эзар сома болаш.

ХІаьта пятилетка хьалхарча диъ шера валови продукци арахецара план ханал цхьа бутт хьалха кхоачаш а яь, хІанз объединене коллектив продукци арахецаш я укх шера февраль бетта чотах.

Халданза социалистически яхье хьалха а латташ, хьинаре къахьегаш я укхаза Гребнева Нина Петровна керте латта шоллагІча цеха коллектив.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Доазол дехьара

Йокъало даь зе юхаметтаоттаде аьнна правительства кийчъяь комплексни программа кхоачашъеш я Эфиопи. Йокъал эттача районашкара иттал эзараш нах льткаташ дикагIа долча районашка баха дIабахийтаб новкъостал а деш.

СУРТА ТIА: Иллубабор яхача провинце керда баха ховшаргболча моттиге дIакхача 300 километр никъ ба.

АДН—ТАСС сурт.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

БIУХОЧУНЦА НИЙСДЕННАРАШ

ХIанз кховзткъе шийтта шерал тIех ха яьннай цун. ХIаьта а тоъал къона хет Алексей Алексеевич. ЗIамига саг санна, тIах аьнна ва. Пенсе тIа ваха дукха ха йоллаше а, къахьегаш ва из.

«Победа» яхача колхоза сомий беш леласи волча А. А. Черкасова паргIатача цIагIа истола хьалхашка Iохайна вагIаш чIоаггIа хозахетаи хьеж со цун совгIаташкеи документашкеи.

Сих ца луш дувц фусамдас..

ТIЕМ ТIА САННА Я-КХ ТIЕМ ТIА.

Польше дар из. Хийцца Вислах тIех а даьнна, хьалхашкахьа дахар тхо. Тха танкаш моастагIчун оборонах чакх а лийлха, юкъ-юкъе хьуи кIотаргаш а ягIаш йолча шаьрача ара яьлар. Из сухал тха аьттув боацаш нийсъелар. Аьттехьа а аьрдехьа а кIотаргашта юкъе хьулаль латташ хиннаяр низ болаш йола немций ши танк — «тиграш». КIийлен тIара дов доладаьча цар цу сахьате йохайир тха массехк танк. ХIаьта царна етталуш йола тха 76-миллиметрови снарядаш пенах етталу бургац санна юхалелхар.

Цу ханна взвода командира приказ деннад мугIарерча Черкасовна а цун новкъосташта а — моастагIа хIалакве.

ДикагIа кхетадар духьа белгалдоаккхаргда вай: йоккхий топаш-артиллери йолча бригаде трактористалла гIулакх деш, вешта аьлча, тIехьатесса йоккха топ дIакхувлаш а цу цхьан ханна етташ а хиннав Черкасов. Тракторал вогI кхетаяь хиннаяц цо из. Вислах дехьабовлача хана полке эггара хьалха понтонаш тIа гIолла дехьаяьккхай ший йоккха топ. Цу тайппара хьалха нийсвеннав из, цудухьа шийна бIаргаяйнай цунна вай танкаш йохаеш. Цу ханна чIоаггIа сатувсаш хинна приказ кхаьчад цунга.

Сайрангахьа леста ха яр. Салтечо-тракториста баьдеча гIолла лаьлла дIагарга а йига, хьу йолча оагIорахьа хьожаяьй йоккха топ. Цо лелаяь хIараяр 45 килограмм еза 152-миллиметрови снарядаш а йолаш йола йоккха топ-гаубица хиннай. Из а ваьгIав · хьулавенна, моастагIчун герз дувла моттиг зувш. Юххера а, сатоссача хана гучаяьннай цунна из. БIарге а, лаьца меттахьа теха цхьа «тигр» кхы юврг йоацача яьккхай, хIаьта шоллагIъяр полкера хьатIакхаьчача новкъостало йохаяьй.

— Цул тIехьагIа цу «тамашах» бIаргтоха дахар тхо. Я а яр из тамаш йолаш хIама. Чура е са ши цIа санна паргIата яр. Юкъе латташ истол, гIандаш...

ФАЬЛГА ТАРА ХIАМА

Боад къовлабаллалца садаккха йиш йоацаш лаьттар тIом. Шоай кIала яйлгаш бе а доахкаш ухар кIаьдбенна салтий кухнегахьа. ТIаккха шоашта паргIатагIа хеттача гуллора.

— Са лоалахо фу юаш вахьогI аьнна дIахьежар со: «Хьона-м дулх а чуулаш каша ма еннайий, повар доттагIа ва мотт сона хьа? Вац йоах, массанена а цхьан яь чура ювтт. Кухнеш вIашъюххе нийсъенна хиннаяр, тха яр а немций яр а, цудухьа пхьор даа «лоалахошка» нийсбенна хиннаб тха цхьабола кагий нах, хIаьта повaро из вIалла къоастадаь а хиннадац. ТIаккха трофей хилар-кх цох а.

САЛТЕЧУН МАЬКАРЛО

— Ега, хоза кисет яр са. Вешта, са цхьанне хинна а Iацар из-м. Кулг-говзал йолаш болча мехкараша цу хана дуккха а кхухьийтар уж вай тылера. Цхьабарашта пазаташ йоагIар, вокхарна — чухьнахьа дувхаду барзкъаш, хIаьта соня кисет ера...

Цкъа керда рубеж лаца тхо долхаш «мессершмидташ» тIахьалхар тхона.

Цул тIехьагIа, цIе седкъий тIалаттараш тIаьхкача хана, тхо дагадоагIача хиланзар уж. Хьалъарадовла ха хиннаяр, цхьабакъда, сигала беча тIема тIера бIарг боаккхалацар. ТIаккха цкъаьннахьа мотоцикла тата хезар тхона. Тхо дIахьежача — немецки эпсар ва-кх. Новкъост автомата тIакхийтар. Сацалахь, ях аз, хIаьта айса наькъа тIа кисет Iохкессар. Ца гуш вусаргвац: сийрда ма йий из — баьццара, цIе. Мотоцикл тIехьийккхар. ДIадаьлар из, борд-бордагIа йоах доттагIчо, карараваийтар вай. Цу ханна, цхьа иттех метр дIахо ма ваьллинге а, тормоз техар фрицо мотоциклана. Гобаькха дIа-юха а хьежа, мотоцикл тIара Iо а ваьнна Iовийрзар. Цул тIехьагIардар «техника гIулакх дар» — мотоциклаца «мотт» а нийца дахар тхо штабе.

Фронтерча вахарах дола хIамаш дукха хайра сона цу сарахьа Алексей Алексеевичагара. Уйла йора аз: халкъа карагIдаьннача сийлахь-доккхача гIулакхах итташ болча башха-дикача яздархоша мел дукха яздарах, цунах дола эзараш а эзараш а дувцараш вай дешарах, мугIарерча сага, тIемахочунца — Даьхе лораеш лаьттачунца хьо вIашагIкхийттача, тIаккха а хургда керда книжкаш, керда дувцараш язде хIамаш.

Белггала, цIаккха а лерrдоацаш да халкъа карагIдаьнна денале гIулакх, цIаккха а дицлургдоацаш да цунах вайна дагадоагIараш а.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КХОАНЕНАХ ТЕШАШ

Кхоаненах тешам бенна долаш дIадоладаьд социализма дунено керда, 1985 шу. Социалистически мехкаша лоархI цунах, лархIа бокъо а йолаш, Сийлахь-боккхача Октябро дIаболабаьча исторически наькъа цхьаькха цхьа белгало.

Доккхий да социалистически мехкаша даьха толамаш. Пятилетка чакхйоалаш дола шу цар дIадоладаьд шоай экономически Iилма-технически потенциал дикка лакх а я. СЭВ Гавански сессе белгалдаьккха ма хиллара, социалистически содружества къаман доход лакхъялара темпаш, пятилетка йолалуча хана хинначунца нийсйича тIеххьарча шин шера цкъаи ахаззел лакхъеннай. Вай мехка шера юкъера лаьрхIача 1983 — 1984 шерашка тIакхийтта промышленни продукци 4 процент совгIа я, пятилетка хьалхарча шин шера 3 процент мара ца хиннача.

Социалистически мехкашкара халкъаш лаьрхIа да карара пятилетка толаме чакхъяккха а производства эффективность лакхъяр, халкъа боахам дегIабоалабара интенсификаци яра наькъагIа дIахьалхашкахьа дахара чIоагIа лард йолла а. Дувцар да дуккхача хана, 2000-ча шерага кхаччалца лаьрхIа дола доккхий декхараш кхоачашдара хьакъехьа, Iилма-технически революце сага луш мел долчох пайда а эцаш.

Уж Iалаьмате йоккхий планаш кхоачашъяра Советски Союза, кхыча дерригача социалистически мехкашта а санна, машар эш. Из — социализма принципиальни лини я, цхьаккха а политически конъюнктурах тийша хIама доацаш йола. Социалистически мехкаш дерригача мехкашца цхьана даха, тайп-тайпара социально-политически системаш йолча пачхаьалкхенашца машаре цхьана дахара принципаш чакхъяха безам болаш да. Коталон ден 40 шу дуза 1985 шу дIадоладеш цар дагадохийт исторически опыта хьакъехьа: тIема духьала къовсам лоаттабе беза, из болабалалехьа.

Духхьал цу хIамана тIаерзаяь я империализмо толхадаь латта машара гIулакх тоадара Советски Союзон кхыча социалистически мехкашен оттаяь йоккхий инициативаши предложенеши. Уж могаяьй дунен шеррача общественносто, хьаллаьцай планета дуккхача мехкий правительстваша. Уж инициативаши предложенеши кхоачашъяро таро хулийтаргъяр гIана тIехьа гIа боаккхаш хIанзарча хана эггара нрагIа йола глобальни проблема — термоядерни катастрофа ца хилийтара проблема къоастае. Кхыча социалистически мехкашца цхьана, ерригача прогрессивни адамленца цхьана, Советски Союз хаьдда духьала я ядерни кхерама, моллагIа тайпара дале а тIемашта — лаьттарча а «седкъашкарча» а.

Кердача шера эггара хьалхарча деношка лоархIаме гIа баккха беза ядерни космически герзех долча дешай ерригача комплексагIа вIашагIкхийттача Штаташца переговораш яра хьакъехьара Советски Союза предложенеш кхоачашъяра наькъагIа. Цу тайпара переговораш мишта а маца а ергъя яха дош укх деношка дувцаш да Женеве новкъост А. А. Громыко США пачхаьалкхен секретараца Дж. Шульцаца вIашагIкхийттача. Советски Союзо лоархI переговораш кердача тайпара е езаш, цига дувцаш космоса милитаризаци ца яра хьакъехьара дош санна ядерни герзаш — стратегически дараши гаьна кхетар юкъерча боараме дараши кIезигдара дешаши хургдолаш. ХIаьта уж дерригаш вIаши бувзам болаш дувца а къоастаде дезаш э да. Цу хана къаьстта боккха лоархIам болаш да космически герзаш Iоаделга ца хилийтар. Ховш ма дий космически аренна милитаризаци яро, нагахьа санна тешшаме из дIа ца къовле, герзашта доазув оттадара даькъе хIанзалца хьа мел даьр доадерггдолга, кхыча оагIонашкахьара герзаш сихагIа Iоаде доладергдолга, ядерни тIема кхерам чIоагIбергболга. Цу тайпара кхераме процесс юхатоха еза, из юхатохалургйоацача дIатIакхачалехьа, хIаьта из тIехьа ца тетташ де дезаш хIама а да.

Советски Союзо дIакхайкаяьй космосеи космосера лаьттен, хIаьта ишта космосерча объектай даькъе лаьттара а тIема низ юкъебоаккхилга даим дехкаргдолаш долча гIулакхий хьддла программа. Вай мехко аьннад ударни космически герзаш дехка а дIадаха а деза, царна юкъе доагIаш космически базироване спутникашта духьалареи ракеташта духьалареи системаш а. Йолаш, космосерча объекташта еттара лаьрхIа йола лаьттарча, фегарча, форда тIарча базироване моллагIа средстваш а санна. Уж хаьдда йола предложенеш практически гIулакхаца чIоагIъеш я. Советски Союзо спутникашта духьалара герз космосе даккхара йола моратори дIакхайкаяьй цхьан оагIорахьарча порядкагIа, США-си кхыча пачхаьалкхенашеи цу тайпара гIулакхаш мел леладеча хана лаьрхIа.

Советски конструктивни инициативаш машар безаш йолча пачхаьалкхенашеи халкъашеи шерра хьаллоацаш я. ООН Генеральни Ассамблея тIеххьарча сессе берригаш раьза а болаш тIаийцай, герзаш Iоадара сферана юкъера космос дIаяккхара тIахьехаш йола резолюци. Цу резолюцена тIехьа хила ца туташ юхаяьннай алхха ВIашагIкхийтта Штаташ.

Вашингтона цу тайпара позици, хIаьта иштта США «седкъашкара тIемаш» шерра кепайоазон тIа дийца цаIеш, царна практически кийчо еш хилар а нахага саготоца яйташ дисац. Женеве вIашагIкхийттача толам баккхара эшаш дар да хIанз США-с реалистически позици лацари космосе милитаризаци яра наькъагIа СССР-ал тIех тIема кийчон совле шоашкахьа хилийтареи агрессена таIазар ца дайталга Iалашдареи хьакъехьара кIал кIийле йоацача расчетех юхаялари.

Советски Союзах аьлча, из енай ше еннача предложенех йолча кердача советско-американски переговорашка тIема кхерам кIезигбара даькъе цIенхаштта гIулакх чакхдаккха, ядерни космически герзех долча шоайла вIаши дувзаденна долча дешай ерригача комплексагIа шинна оагIонна гIойле хургйола барт бе чIоаггIа кийча йолаш. Вай мохк кийча ба герзаш Iоаделга соцадарга бодача новкъа хьалхашкахьа дIадаха таро хулийташ йола моллагIа решенеш тIаэца.

ЯПОНИ—США: «КЪАЬСТТА ШИИ ТАЙПАРА ПАРТНЕРСТВО»

ВIашагIкхийттача Штаташка аргIанарча визитагIа вена хиннав Японе премьер-министр Я. Накасонэ. Лос-Анджелесе из вIашагIкхийтта хиннав президентаца Р. Рейганца, цул тIехьагIа американски пропаганда йолаеннай цига хинначa переговорий итогаш шин мехка юкъера «къаьстта ший тайпара партнерство» дегIаяра наькъагIа баьккха цхьаьнха цхьа лоархIаме гIа санна ювца.

Шеко йоацаш да цхьа хIама, Японенеи ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъера экономически, политически, тIема бувзамаш тIеххьарча хана дикка шерденна хилар. Цунца цхьана (американскичул сихагIа японски капитализм дегIайоагIаш хилар бахьан долаш) шеко йоацаш да шинна мехка юкъера вIашдухьленаш чIоагIа ирьялар а, къаьстта торгово-экономически даькъе, хIаьта из бахьан долаш да политически тIемеи проблемашца ювзаш кхы а чIоагIагIа тIагIертта уж къоастас гIертилга. Духхьал из хиннад шина а оагIоно Накасонэ США визит йолча хана леладаьр.

ВIашагIкхийттача Штаташа къайла кхухьаш хиннадац Вашингтонацарча торгови тIем тIа Токиос доахача толамашта шоаш раьза ца хилар. «Нью-Йорк таймса», масала, хоам бора хьал дарий гIозарий викалаша Рейганга, шоай партнерацара «гIулакх гIожагIа леладе» яьха хилара а 1984 шера 35 миллиард долларга кхоачаш Iалаьмате боккхача боарамга кхаьча йола Японецарча торговле дефицит дIаяккхара де мел доагIар де деза яьха хилара а хьакъехьа.

Ший оагIонгахьара Накасонэ лерхIаш хиннав, политически даькъерча дешашта Вашингтоно яхачоа дIатIа а водаш — «седкъашкарча тIемаех» йола рейгановски план Японе хьаллацари тIема кийчонга дIадодар 7 процент дукхагIа хилийтара японски правительства тIаийца решени санна долча дешашта, торгово-экономически дешашта США-с беш бола Iоткъам мелбе ший вIаштIехьдаргдолаш.

Американо-японски переговораша хьахьекха ма хиллара, политически тIемеи доакъошка ВIашагIкхийттача Штаташа ях а деш торгово-экономически вIашдухьленаш дикка кIезигъе лаьрхIа Токиос дIадоладаьчох кIезиг-дукха пайда баьннаб. Цхьабакъда, Киодо Цусин яха японски агентство мукъарал де дезача кхаьча ма хиллара, «цу даькъе Рейганаи Накасонэнеи юкъе барт ца хилар латтачара меттахьа ца доалаш дисад». ВIашагIкхийттача Штаташта мегадац, американски товараш японски рынке кхоачилга аттагIа хургда аьнна Японегара дош даккха. Ше лаьрхIа мел хиннар чакхдаьннадац японски оагIон а. Японски МИД викало ма аллара, «цхьаккха экономически проблема къоастае могаш дац тхо США-с лакхъяь банковски учетни ставкаш мел лоаттаеча а «чIоагIача доллара» политика мел лелаеча а хана».

Юххера а — перспективе долаш да торгово-экономически сфере Японенеи США-неи юкъера межимпериалистически вIашдухьленаш дIахо ирлуш хилар.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Письмо кепатеха дӗце а...

ЗАКОН ТОЛХАДИЧА ХУЛАР

ДIадахача шера ноябрь бетта тха редакце письмо дайтар Грозненски КСМ-1 чуйоагIача № 56 йолча берий беша-яслей заведующи хинначa Бисултанова Хьаврас. Цу тIа йоахар:

«...1982-ча шера денз берий комбината заведующи а йолаш болх беш яр со. Укх шера со профсоюзни отпускагIа йолчара кхайка хьа а йийха: «Хьо цу балхара дIаяла еза, хIана аьлча хоржача балха тIа хинначун «Чечено-Ингушстройматериалы» объединене ОПК председатела полномочеш чакхъяьннай. Из хьа метта дIатIаяхийта еза тха», — аьлар сога комбината кулгалхоша. Цу деша со раьза хиннаеце а, цхьан хана цу комбината заведующи хинна В. Тельнова со отпускагIа йоллаше а са метта заведующелла хьожайир. Объединене а комбината а кулгалхоша са дош са отпуск чакхъяьлча къоастадергда йоах. Са метта болх беш саг хилча, приказагIа дIа а ийца, дош къоастадаь даьннарг лоархI аз-м. Из гIулакх къоастадар дехаш Облсовпрофе кхьхат а яздаьд аз. цар денна жоп иштта ца йоаккхе а вешта со дIаяккха бокъо я, яхаш да».

Из дош тахка тхо доладелча, хьагучадаьлар «Чечено-Ингушстройматериалы» объединенеи Грозненски гIишлон-материалий № 1 йолча комбинатеи кулгалхоша шоашта закон ца харагIа из толхадаь хилар.

Дерригa тахка а техка, цухьакъехьа шоаш харц болга кхета а даь, редакцега жоп дайтад КСМ-1 директора М. Льянова. Цо хоам бу:

«Нов. Бисултанова балхара дIаяккхара тIехьа тхоаш гIалат даьнна хиларах из оаха юха балха дIаоттаяьй. Ший бехк а боацаш, балха йоацаш цо яьккхача хана доагIа ахча цунна дIадала а оттадаьд. Из саннадар кхы ца нийсдалийтара собрани а яь, из дош дийцад оаха».

САКЪЕРДАМЕ САЛОI

Юкъеденнад школьникий Iан каникулаш. Дешархошка сакъердаме салоIийташ тайп-тайпара спектаклаш, концертни программаш увттаеш къахьег театраша, концертни организацеша, кхыйолча культпросветучрежденеша.

Мукъа ха береша безаме дIахьоргйолаш дика кийчденнад республикански тепикий театр. Иштта, Наьсарен районе цо чакхъяьхар зIамига гастролаш. Цу районерча берашта цо гойтар «Лоаман фаьлг» яха спектакль. Цул совгIа, городера бераш хьожаш да цу театра «Щукай амарца, сона ларца» яхача представленега.

Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен театра гIалгIай труппо юрташка а городе а бахача лакхерча классашкарча дешархошта гойт А. П. Чехова юбилейна хетаяь «Юбилей» яха премьера. Нохчий труппо городерча а юрташкарча а школьникашта хьокх «ХьунагIара кутерьма» яха фаьлг.

Ишта сакъердаме а берий безам тIаозаш а я филармоне, Грознерча культура Дворецаша кийчъяь концертни программаш а.

А. БЕК.

Эггара хьалхара каталог

20 шу совгIа ха я Ленинградерча культурашта йолча Ерригсоюзни Iилма-тохкама институто (ВИР) СЭВ-а членаш долча мехкий Iилман учреждененашца гIулакхаш леладу. Дунен тIа эггара йоккхагIа культурай образеций коллекци йолаш йолча ВИР-о координаци ю социалистически мехкашкарча иззамо йолча институтий балха укх темах: хьувкъам лакхагIа болаши тIехдикеи дола юртбоахама культурай сорташ хьадар духьа культурни эрий тIаювлачеи баьцовгIай дунен ресурсаш гулъяр, Iомаяр, пайда эцаш лелаяр. Цу балхах хьахинна хIама да социалистически мехкашка кердача культурай селекце пайда эцаш йолча баьцовгIай образеций йоккхий хранилищаш хьаяр.

Тохкама балхашка хьинаре дакъа лоац Познанерча генетика польски институто. 1982 шера цу институтеи ВИР-а молекулярни биологе лабораторен ларда тIа болх беш ба «Ялатабобови культурай генетически ресурсий классификаце методаш кийчъяреи мах бареи» тема яшхара.

Тохкамех хьахиннарий хьакъехьа дувц ВИР-а молекулярни биологе лабораторе заведующе биологически Iилмай кандидата Гаврилюк Иннас.

— Массаза а санна, баьцовгIай морфологически белгалонаш йовзийтарах кхоачам хилац цар генотипашта идентификации классификаци яра. Цу сахьате тхона новкъостала яьхкар биохимеи молекулярни биологеи керда методаш. Цу методий новкъосталца йовзеи дIаязъеи йиш я белока — гений балхах хьахулача юххьанцарча продукта — структура. Дуккхача къахьегаме из болх бу оаха польски коллегашца цхьана: цар белока цхьан тайпашта анализ яра опыт Iайнай, тха — кхычарна. Низаш цхьана вIашагIтехача сихагIа хьахургъя тха бокъонца йола Iилман результаташ.

Юртбоахама культурай кердача тайпанаш селекцена шоайл дикагIа кхы йоацаш я оаха кийчъеш йола методаш. Масала, культура белкови формулаш бокъонца ховш хиларах тхога йиш хургъя керда хьадаь сортаеш юха а ужжаморгаш хьаде деларгдоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха. Къоастае вIаштIехьдаьннача лоархIамеча проблемех цаI — из да дIатоссача фун цIенал къоастаяр. Нагахьа санна дIаяхача хана цу гIулакха фу хьалхагIа дIа а тесса хьалкхеде дезаш хиннадале. хIанз тха методий новкъосталца сортий фун цIенал лабораторни хьалашка къоастае йиш я. Цу тайппара, дуккха а аттача баьнаб селекционни станцей болх.

Оаха цхьана леладеча гIулакхех хьахулаш дола керттера хIама хургда белока молекулярни анализ яра ларда тIа кийчъяь ялатабобови культурай образеций дунен тIа эггара хьалхара каталог арахецар. Цунна беш бола болх 1986 шера чакхбаргба.

Александр ПАВЛОВ. (АПН).

КОТАЛОН ЦIЕЙНА ХЕТАЯЬ

«Труд» яхача ший лоIамерча спортивни общества чакхйоаккхаш я ДЮСШ къоначa футболисташта юкъера хьалхле яккхара Iан турнир. Из хетаяь я Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара. Ерригаш а ворхI тур хургья. ХIаьта хIанзле царех пхиъ чакхъяьннай. ХIанзарчоа хьалхле лелаеш я «Терек-1» яха къонача футболистий команда.

Алхха «Труд» общества спортивни школе кхувшбоагIараш хинна Iац турнире дакъа лоацараш, цул совгIа укхаза я лоаллаха уллача Дагестанера ена йиъ команда а.

Укх деношка белгалъяргъя дикагIйола командаш а, къаьст-къаьстта футболисташ а.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Хьаде тхоца, хьаде оаха санна, хьаде оахачул дикагIа». ГДР-ера передача.
9.35 — Мультфильмаш: «Кердача шерара фаьлг», «Баьццара пилюля».
10.05 — «Ма кхера, со хьоца ва». Телевизионни художественни фильм, 1-гIа сери.
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Лаьттан цхьа да ва» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Дукха отраслаш йола комплекcаш хьаярах йолча Грузински ССР Абашски агпромышленни объединене опытах (Тбилиси).
15.40 — Сеннен миштен Iомабу ПТУ. «Са професси — продавец».
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — Фаьлг — бераш та. «Кораблев Дениса тамашийна приключенеш», 1-гIа сери.
17.25 — Мордовски АССР «Умарина» яхача Пачхаьалкхен халхареи иллеи ансамбла концерт.
18.05 — «Вай беш».
18.35 — «Чарахьал». Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Нахи гIулакхаши». «Кхоанарча денга бода никъ». Балха моттигех аттестаци ярах йолча Днепропетровски комбайнови завода балха опытах. Передаче дакъа лоацаш ва Украина Днепропетровски КП обкома хьалхара секретарь В. Г. Бойко.
19.35 — Социалистически Къахьегама шозза Турпала, СССР Ленински Пачхаьалкхени премей лауреата, СССР халкъа артистка Г. С. Улановай юбилейни сайре.
21.00 — «Ха».
21.35 — Г. С. Улановай юбилейни сайрен дIахододар.
22.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Тайжача Дона мехка» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
8.45 — Телевизионни лоацаметражйола художественни фильмаш: «Ца довза илли». «Чарх».
9.40 — «Альтист. Юрий Башмет». Фильм-концерт.
10.20 — «Тамашийна басараш». Советски йоазонхой фаьлгех дола фильм-концерт.
11.05 — Французски мотт.
11.35 — Гор. Калининерча «Химволокно» производственни объединене культура Дворецa академически халкъа хора выступлени.
11.50 — «Капитан Немо». Художественни фильм. 2-гIа сери.
13.00 — «Папашта хеташдар» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
13.20 — Мультфильмаш. «Эггара, эггара, эггара». «Ваь ди».
13.50 — Львовски телевидене студе программа.
15.00 — «Валдайски гургалаш». Гор. Новгородерча берий художественни коллективай концерт.
15.30 — «Кердадараш».
16.25 — Школьни каникулаш долча деношка. «Холопах Никишках бола оалам». Фильм-балет.
17.10 — «Техникана ремонт яра ца хаддаш терко е» (нохчий меттала).
17.40 — Фильм-реклама.
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.30 — Баскетбол. Кубикаш яьхача кубок. МаIа нах. «Жальгирис» (Каунас) — КАИ (Сарагоса), (Испани). Перерыв йолча хана (19.10) — «Могаш хила безам бале».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Доктор Айболит». 4-гIа дакъа.
20.15 — «...Ялхайтта шу даьнни боккхагIеи».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Вокха саги йиIиги». Телевизионни художественни фильм.
22.45 — «ДIадолалургда дошо тай». Телевизионни документальни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

9 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — В. П. Соловьев-Седой цIерагIча эстрадно-симфонически оркестра концерт.
9.05 — «Путешественникий клуб».
10.05 — «Ма кхера, со хьоца ва». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
11.25 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни фильмаш: «Цхьан партийни собране», «Сегача тIайца цхьана».
15.20 — «Цун ханархо хила ираз хиннад са...» Н. Д. Телешов.
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — Фильм — бераш та. «Кораблев Дениса тамашийна приключенеш», 2-гIа сери.
17.15 — Уваровски шекара завода «ЦIе гвоздика» яхача ансамбла выступлени. Саратовера передача.
17.30 — Кремлевски съездий Дворецера кердача шерарча корсама цIей.
18.15 — 1905 — 1907 шш. Россе хиннача революце 80 шу дизарга. «Кастта дуIа даргда».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Дунен кагирхойи».
19.40 — «Из дувца йиш йолаш дацар» яхача ялх серех долча телевизионни художественни фильма премьера (Куба). 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Уж наькъаш вай дицдалийта йиш яц». Поэзи. М. Исаковский.
22.05 — Фигурни хьисаперча хехкавалрах йола СССР чемпионат. Парни хохкавалар. Произвольни программа. Днепропетровскера передача.
23.05 — «Тахан дунен тIа».
23.20 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 Iуйранара гимнастика.
8.20 — «Воронеж» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
8.45 — «Вокхха саги йиIиги». Телевизионни художественни фильм.
9.55 — «Магически го». Фильм-концерт.
10.25 — «Шахматни школа».
10.55 — Немций мотт. Хьеха 1-гIа шу.
11.25 — Мультфильмаш: «Сакъердаме карусель». «Тоамбола Василиса». «Айрпланиг».
12.00 — «Капитан Немо». Художественни фильм. 3-гIа сери.
13.05 — «Iилмен вахари».
13.35 — П. Ершов. «Конек-Горбунок».
15.05 — «Цхьана гIоза гIа баха». Фильм-концерт.
15.30 — «Кердадараш».
17.15 — Школьни каникулаш йолча деношка. «ГIалаш тIара цIераш». Художественни фильм.
18.30 — «Сийлени деналени никъ». Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга (нохчий меттала).
18.40 — «Подшефни стройке» (Аргунски маькхапродуктай комбинат).
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Агитпункта лампаш йоаг (гIалгIай меттала).
19.30 — Киножурнал.
19.40 — «Поэзе га».
20.00 — «Бийса даькъала хийла, шун бераш!». «Доктор Айболит». 5-гIа дакъа.
20.20 — «Музыкальни киноси».
20.50 — «Чукотски косторезаш». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шиъ наькъа тIа». Телевизионни художественни фильм.
22.50 — «Кердадараш».

РАДИО

8 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Кагирхой оазаш ек». Концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Кхом бар — бериат алсамданкхар» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — «Мел долча гIирсашца». Беседа (эрсий меттала).
16.16 — «Хьалхалаттача хьайбаш леладераш!» Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Кердача хьувкъама духьа къовсам лоаттабеш» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Артуро Тосканинин эрсий музыкаи.
17.58 — Илли дIаоал Айдамирова Маремас.
18.30 — Р. Паскаева дIалокхаш йола лирически ашараш.

9 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — С. Розоренов. Симфонически поэма (эрсий меттала).
11.15 — Хоржамашта наькъадолхаш. «Вахар хувцалу» (нохчий меттала).
11.30 — Экономика пхьаьнаш (эрсий меттала).
15.15 — «Барт тайнача дезале» (нохчий меттала).
15.35 — «Ден темаех» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера хьал (нохчий меттала).
16.15 — «СелаIад» (эрсий меттала).
16.45 — «Вашингтонен Бонней кхераме никъ». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Механически мастерской чу» (нохчий меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —1 +4, Грозне +1 +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо лоа а делхаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 7—12, дийнахьа 0—5 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ05003. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 119.